

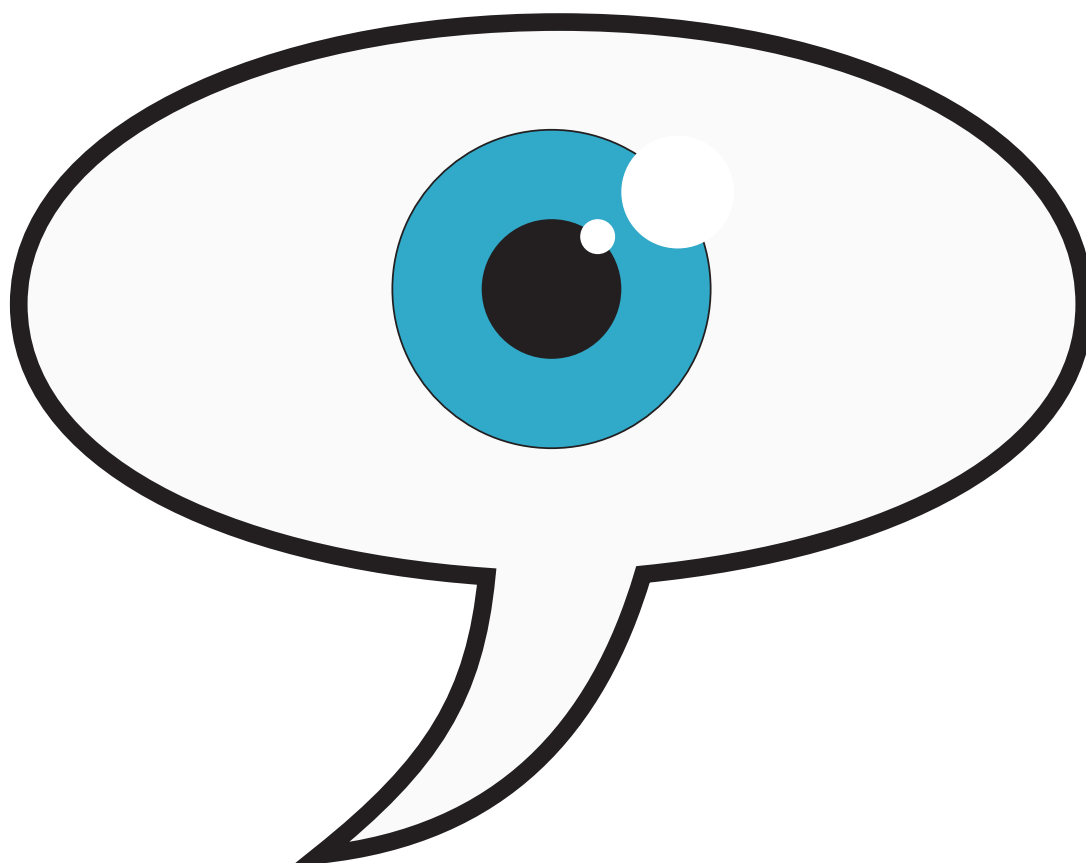
BBL

Biblioteksbladet

04:2012

Tema: Meningen med föreningen

Biblioteket i Birmingham – ett fyrtorn i världsklass

Ganska nyligen gav Svensk Biblioteks-förening ut rapporten *Verka samman – En undersökning av samverkansmodellen utifrån biblioteksperspektivet*. Det är den fristående konsulten Anette Johansson som står bakom rapporten som kan sägas vara en summering (med biblioteken i fokus) av det första steget i det stora entreprenadprojekt som Alliansen är i färd med att genomföra när det gäller den statliga kulturpolitiken.

Rapporten bjuder på en genomgång av modellen, presentation av de berörda aktörerna, en närläsning och analys av de fem första kulturplanerna som skrevs av lika många regioner inför införandet av modellen 2010; här finns reflektioner och förväntningar. Sist men inte minst finns en minikatalog med tips som kan vara värdefulla för de bibliotek som är på väg in i samverkansprocessen.

Här speglas också de dissonanser som finns mellan de inblandade nivåerna. Den lokala nivån tycks ha dragit det kortaste strået – inte helt utan egen förskyllan. Även om de bjudits in till samtal har flera lokala chefer avstått från att medverka – avstått från eller inte orkat ta plats i de viktiga regionala samtalen om utveckling och fördelning av resurser som på sikt även kan komma den lokala nivån till del. Men, som Anette Johansson också framhåller på ett ställe i rapporten, ”viljan att medverka kan påverkas av på vilket sätt man bjuds in”.

Den redan tidigare kända inbördes dissonansen på den statliga nivån, dvs mellan KB och Kulturrådet, blir i rapporten ytterligare bekräftad. Det är också den som Svensk Biblioteks-förening lyfter som en – som jag tolkar det – kritisk synpunkt i det i övrigt ganska positiva pressmeddelande som lanserade rapporten. Den kritiska synpunkten är befogad eftersom mycket i rapporten

ger stöd för den nationella biblioteksstrategi som föreningen driver. Den krävs nog för att få alla inblandade att ”verka samman” och i de regionala kulturplanerna i denna modell där det verkar vara viktigare att veta hur den byråkratiska slipstenen ska dras än att ha kompetens inom olika kulturområden.

Kulturplanearbetet har lett till att biblioteksfrågorna fått ett ökat genomslag (på regional nivå) och att man också upplevt ett ökat politiskt engagemang (på lokal nivå). Ökad synlighet med andra ord. Så står det i den inledande sammanfattande texten, men lite stöd för detta ges, enligt mitt förmenande, i rapporten som helhet. Hur som helst kan man konstatera att det är en synlighet och ett engagemang som inte för biblioteken genererat något ekonomiskt utfall att tala om. I de fall anslagen har utökats till kulturområdet i regionen har – utom i undantagsfall – biblioteksverksamheten inte fått del av resurserna. Det väcker onekligen frågan om hur ser man på biblioteken som aktör och/eller hur biblioteken har positionerat sig som aktörer. I viss mån ges svaret på det också i rapporten, dock utan att vidare problematiseras: biblioteken uppfattas generellt visserligen som en kulturutövare men en självgående och en ”problemfri” sådan som ”det inte behövde dryftas särskilt mycket om och med”.

Självklara, självgående – känns det igen?

Rapportproduktion är en liten del av Svensk Biblioteks-förenings verksamhet. Man gör mycket annat också. Det försöker vi i detta nummer (och inför årsmötet och Biblioteksdagarna) på olika sätt belysa i ett temablock som vi kallar Meningen med föreningen. Det skulle också ha kunnat heta Svensk Biblioteks-förening – så funkade det.

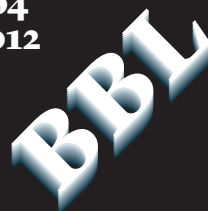
Stockholm den 20 april 2012

Ur innehållet:

- 4 Rinkebyprofilen Gunilla Lundgren prisas. Åsa Ekström
- 6 Miljöpartiet vill driva biblioteksfrågor. Åsa Ekström
- 10 Tema: Meningen med föreningen.
Åsa Ekström, Henriette Zorn, MarieLouise Samuelsson
- 28 Library of Birmingham – ett fyrtorn i världsklass.
Elsebeth Tank

AVDELNINGAR

- 30 Debatt
- 31 Utblick
- 32 Månadens uppsats
- 33 Recensioner
- 34 Krönika
- 39 Besserwisser
- 40 Aktuellt från SB
- 43 Kalendarium

Postadress

Box 70380
107 24 Stockholm

Besöksadress

World Trade Center, D5, Klarabergs-
viadukten 70 eller Kungsbron 1,
Stockholm
Tel. 08-545 132 30
Fax 08-545 132 31

Svensk Biblioteks-förenings hemsida

<http://www.biblioteksforeningen.org>

Prenumeration på BBL

För medlemmar i föreningen ingår BBL i medlemsavgiften, 350:- för enskild medlem (heltidsstuderande och pensionärer 175:-). Övriga betalar 550:- (Sverige), utanför Sverige, 700:-

Ansvarig utgivare

Chefredaktör

Henriette Zorn tel. 08-545 132 41
hz@bbl.biblioteksforeningen.org

I redaktionen

Åsa Ekström 08-545 132 43
asa@bbl.biblioteksforeningen.org

Recensionsansvarig

Johannes Rudberg
johannes.rudberg@kb.se

Grafisk form: Paolo Sangregorio

Omslag: Paolo Sangregorio

Redaktionen förbehåller sig rätten att korta och redigera manus. För obeställt material ansvaras ej.

Annonser

Bo Eriksson
Knut Wallenbergs väg 35
133 34 Saltsjöbaden
tel. 08-717 43 55
070-714 90 55
bo.erikssonmedia@telia.com
Moms/annonsskatt utgår ej!

Tryck

Norra Skåne Offset, Hässleholm
ISSN: 0006-1867

Svensk Biblioteks-förening är en ideell förening med uppgift att främja svenskt biblioteksväsen. Biblioteksbladet speglar föreningens verksamhet, åsikter och ställningstagande men har också till uppgift att väcka egen debatt genom att ge utrymme åt andra åsiktsyttringar. Tidningen har en fri och självständig roll och bedrivs med tryckfrihetsförfordningen som grund.

Denna tidning gick i tryck den 25 april.

Den här tidskriften är TS-kontrollerad.

Använder ni bibliotekets resurser på ett effektivt sätt?

LM Informationstjänst erbjuder användarvänliga produkter för hantering av e-resurser. Förutom avancerade produkter får alla våra kunder dessutom full teknisk support och konsultering av vår sakkunniga Electronic Resources Consulting -team.

Hälsa på oss under **Biblioteksdagarna i Norrköping 7-9 maj**
eller anmäl er till vår konstnadsfria **e-Information Road Show** på www.LMinfo.se.

LM Informationstjänst

LM Informationstjänst är den ledande informationsförmedlaren i Nordeuropa. Vi erbjuder våra kunder prenumerationstjänster, tjänster för användning och administration av e-resurser samt tjänster för databaser och e-böcker. Våra kunder är akademiska och vetenskapliga bibliotek, allmänna bibliotek, städer och kommuner, företag samt deras informationsavdelningar.

informationstjänst

Rinkebyprofil prisas av Akademien

FOTO: PAULA TRANSTRÖMER

Författaren Gunilla Lundgren är en välkänd Rinkebyprofil som nu får ett extrapris av Svenska Akademien på 60 000 kronor. Hon får priset för sitt arbete med skolelevers arbete med nobelpristagarna.

AV ÅSA EKSTRÖM

sammans med arabisktalande barn och deras modersmåls-lärare. Varje år sker detta arbete med läsning, tävlingar, utflykter etc kopplade till den aktuella nobelpristagaren, trots att

DET BÖRJADE FÖR mer än 40 år sedan då Gunilla Lundgren arbetade som lärare inne i Stockholms innerstad. Området runt Döbelnsgatan var i praktiken en slum och flera romska familjer bodde i riktigt risiga lägenheter med dass på gården. Flera av barnen i dessa familjer var elever till Gunilla Lundgren som då arbetade på en skola i närheten. Så när dessa romska familjer flyttade till nybyggda moderna lägenheter i den nya stadsdelen Rinkeby, följde Gunilla Lundgren med. Det kom också att leda till att hon 1972 debuterade som författare med boken *Maritza, en zigenarflicka*, som hon skrev tillsammans med tre romska tonårsflickor.

–Jag är inspirerad av en brasiliansk människorättsaktivist, Paulo Freire, som menar att en författare bör skriva böcker *med* människor och inte *om* människor, säger Gunilla Lundgren.

Sedan början av 1970-talet har hon arbetat med många olika skrivprojekt i Rinkeby – något som kan förklara hennes stora kärlek för denna stadsdel som hon blivit trogen – och startade bla Ord- och bildverkstad för att alla barn och ungdomar skulle få göra sina röster hörda. Genom åren har Gunilla Lundgren fått ta emot flera priser och utmärkelser, exempelvis Eldsjälspriset, Gulliverpriset och Årets läsfrämjare. Hon är även hedersledamot i Svenska Barnboksakademien. Sedan 1988 leder Gunilla Lundgren arbetet i Rinkeby-skolan där lärare och elever i åttonde klass får studera årets nobelpristagare i litteratur. Hon berättar att det var konstnären Elly Berg som kläckte idén om att göra ett häfte om nobelpristagaren Naguib Mahfouz till-

Frida Tsagalidis frågar Tomas Tranströmer om han haft roligt och han svarar "JAA!" Då säger Frida: "Det var det vi ville."

det innebär merarbete för de redan hårt ansträngda lärarna. Som gräddde på moset avslutas arbetet med att pristagaren besöker skolan under Nobelveckan och får ta emot häftet som eleverna sammanställt. Förra årets pristagare, Tomas Tranströmer, hyllades av Rinkebyeleverna, bland annat genom att han fick höra sina dikter tolkas på olika sätt.

–Rinkeby är en internationell stadsdel, inte en förort. Barnen är flerspråkiga, inte halvspråkiga, som man sade förr. De bästa verken har dessutom ofta skrivits i exil, konstaterar Gunilla Lundgren.

Arbetet med Nobel finns beskrivet i boken *Nobel i Rinkeby: om att upptäcka världen, språket och sig själv* av Gunilla Lundgren och Lotta Silfverhielm. Under alla år har Gunilla Lundgren samarbetat med biblioteket i olika sammanhang.

–Biblioteket har varit navet. Där har den fina festen gått av stapeln. Skolbibliotekarien Jasemin Samuelsson på Rinkebyskolan har även varit en ovärderlig resurs i detta arbete, säger Gunilla Lundgren.

Prispengarna ska användas till att finansiera tryck av boken *Rinkeby – världens by* samt ett nyinstitutt stipendium som ska gå till Rinkebyelever som utmärker sig på olika sätt inom ord och bild. I flera av sina böcker har Gunilla Lundgren skildrat romer bland annat i *Aljoshas zigenarhövdingens pojke* (1998) och serieboken *Sofia Z-4515* (2005). Dessutom har hon varit redaktör för bland annat *Tio pinnar i luften* (2010) med sånger, dikter, ord-språk gåtor och sagor på de fem minoritetsspråken i Sverige. Gunilla Lundgren är en av de utvalda som får en garanterad författarlön från Författarförbundet. ■

"Rinkeby är en internationell stadsdel, inte en förort."

EXPOMERA®

Biketjänst

ALIIS

PRIMUM

Modern exponering i EXPOMERA serien!

Nu lanserar vi ytterligare en exponeringsmöbel i vår exponeringsserie EXPOMERA. Aliis är avsedd för gavelmontage på befintlig hylla med plats för 6 tidskrifter och förvaring av tidigare utgåvor bakom det daxfärska exemplaret. Läs mer på vår hemsida www.biketjanst.se

Färgkombinationer i EXPOMERA-serien:

Vi ses på
Biblioteksdagarna 2012
7-9 maj i Norrköping

Grön bibliotekspolitik

Riksdagsledamoten och miljöpartisten Tina Ehn bestämde sig tidigt för att fokusera på ett fåtal viktiga frågor i kulturutskottet. Det blev hemslöjd och bibliotek.

AV ÅSA EKSTRÖM

– Biblioteken är en viktig arena för demokratin i samhället som vi måste värna om. Biblioteken är både en rättighet och en möjlighet, säger Tina Ehn.

FOTO: FREDRIK HJERLING

IHÖSTAS PRESENTERADE TINA Ehn och Miljöpartiet en motion om grön bibliotekspolitik. Partiet efterlyste en uppdaterad bibliotekslag eftersom samhället förändrats sedan lagen infördes 1996. Den digitala utvecklingen är ett faktum med allt vad den innebär. Miljöpartiet efterlyser en stärkt infrastruktur för bibliotekens digitala tjänster. Partiet föreslår också ett utökat uppdrag för region- och länsbiblioteken som litterära centra. I den reviderade bibliotekslagen bör bibliotekens demokratiska uppdrag stärkas och det ska tydligt framgå att biblioteken ska ha utbildad personal. Under en interpellationsdebatt i riksdagen tidigare i år ställde Tina Ehn frågan om vilka initiativ kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth förväntas ta för en förändrad bibliotekslag samt vilka övriga initiativ som ska tas för att främja bibliotekens utveckling. Kulturministern svarade att man kommer att ta fram en helt ny lag som ”ska vara modernare och mer användarvänlig”. Tanken är att departementsskrivelsen ska remitteras innan sommaren, behandlas i Lagrådet under hösten och bli en proposition som antas av riksdagen innan årets slut.

– Det är väl ändå ett litet framsteg att kulturministern svarade att det kommer ett förslag på en ny bibliotekslag i år, säger Tina Ehn diplomatiskt.

När det gäller bibliotekens utveckling svarade kulturministern i samma interpellationsdebatt på ett sätt som nog skulle få somliga biblioteksföreträdare att höja på ögonbrynen. Hon sade att hon gläds åt att biblioteken ”utöver de välutbildade, traditionella bibliotekarierna, som jag tror får sin utbildning i bland annat Borås, har tagit in annan kompetens. Det kan handla om dataspel eller serier, som också är ett sätt att nå nya läsargrupper – inte minst pojkar”...

Och det tog inte stopp där. När det gäller läsfrämjande lyfte kulturministern – inte oväntat – fram moderata käpphästar som fler privata alternativ och jämförde biblioteken med en i Sverige ”stor bokhandel med filialer över hela Sverige som delar ut läsborgarmärken”.

Även miljöpartiet omfamnar såväl privata alternativ som avknoppningar. Samtidigt understryker partiet att man vill att det ska finnas minst ett folkbibliotek i kommunal regi i varje kommun.

Hur ställer sig MP till olika driftsformer av biblioteksverksamhet?

– Det viktigaste är kvalitén.

Det är exakt vad Moderaterna i Nacka brukar lyfta fram. "Framtidens bibliotek handlar om kvalitet inte om driftsform".

– Jag vet. Men det viktiga i sammanhanget är kompetens och kvalitet. Miljöpartiet har en pragmatisk inställning till driftsformer och fokuserar hellre på kvalitet och verkan än på organisation och form.

I slutet av mars anordnade Miljöpartiet och Tina Ehn ett frukostseminarium kallat *Framtidens bibliotek* för intresserade i riksdagshuset. Jenny Lindberg, forskare vid Bibliotekshögskolan i Borås berättade om framtidens bibliotekarie och betonade vikten av att utbildningsinstitutionerna är vetenskapligt förankrade och knyter an till relevant forskning. Karin Sundström, utvecklingsledare vid Regionbibliotek Stockholm, berättade bland annat om folkbibliotekens tradition av att ligga i framkant – något man ständigt gör utan något formellt uppdrag. Hon underströk att det vore strategiskt bättre

CITAT UR MP:S MOTION GRÖN BIBLIOTEKSPOLITIK:

"Biblioteket, böckerna och databaserna framställs ofta som det mest centrala i biblioteksväsendet och i bibliotekspolitiken, men allt detta är bibliotekariens verktyg för att arbeta för de högre syften som bibliotekslagen förordar, såsom yttrandefrihet, samhällsdeltagande och bildning. Det är en missuppfattning att när människor själva söker sin information och biblioteken automatiseras, då behövs inga bibliotekarier längre. En reviderad bibliotekslag behöver tvärtom lyfta fram bibliotekariens roll och funktion på ett sätt som inte låser fast yrket, men skapar förutsättning för professionens utveckling över tid och rum".

"Miljöpartiet har en pragmatisk inställning till driftsformer och fokuserar hellre på kvalitet och verkan än på organisation och form."

med nationell samordning för att exempelvis förhindra konsekvenserna av de kostnader som drabbat enskilda kommuner i samband med inköp av e-böcker till folkbiblioteken (se även BBL nr 1/2012).

Kulturutskottets vice ordförande Christer Nylander (FP) och ledamoten Bengt Berg (V) fanns på plats såväl som ett antal olika företrädare för riksdagspartierna. Men majoriteten bland åhörarna var representanter för olika myndigheter och föreningar. Anna Kåring Wagman, utredare på Svensk Biblioteksforening, tog tillfället i akt och upplyste riksdagsledamöterna om att föreningen jobbar hårt för att få till en strategisk samordning. Samtidigt avslöjade Tina Ehn att Miljöpartiet skriver en rapport om bibliotekens roll och vilken politik som krävs i sammanhanget. Hennes parti vill att biblioteken får tillräckligt med resurser för att fungera ändamålsenligt som nationell samordnare av biblioteksväsendet. När det gäller utmaningar och begränsningar menar Tina Ehn att behoven finns inom flera områden.

– Självklart fokuserar vi på de två departementen och samarbetar i utskotten för att få alla nycklar.

Rapporten ska användas internt i partiet men även som ett led i partiets ambition att träffa 250 000 människor för att diskutera politik och ge dem en möjlighet att påverka miljöpartiets politik. Valet 2014 närmar sig med andra ord med stormsteg.

– Vi är ett ungt och öppet parti som bjuder in olika aktörer för att aktivt utbyta åsikter. Själv har jag besökt Riksdagsbiblioteket för att samtala med intresserade. 25 bibliotekarier fanns på plats! Fascinerande, tycker Tina Ehn.

När det gäller hennes egen relation till bibliotek berättar Tina Ehn att hon flyttat mycket under årens lopp och att biblioteket varit något av en kompass.

– Oavsett om jag bott i en stad som New York eller Göteborg eller ute på landet har biblioteket varit en naturlig plats att utgå från. Det är där jag har hittat "kartorna" för att kunna ta mig fram – den lokala historien, författarna och originalen, konstaterar Tina Ehn.

Bildningsresan förutsätter bibliotek helt enkelt.

I november beräknas Miljöpartiets rapport beräknas vara klar. ■

Möbler med

Bokvagn Ven Plus 4.095:-
Finns i färgerna vitt, orange,
lime, grått och svart.

Bokvagn Halland Virrvarr

Nu 3.395:-

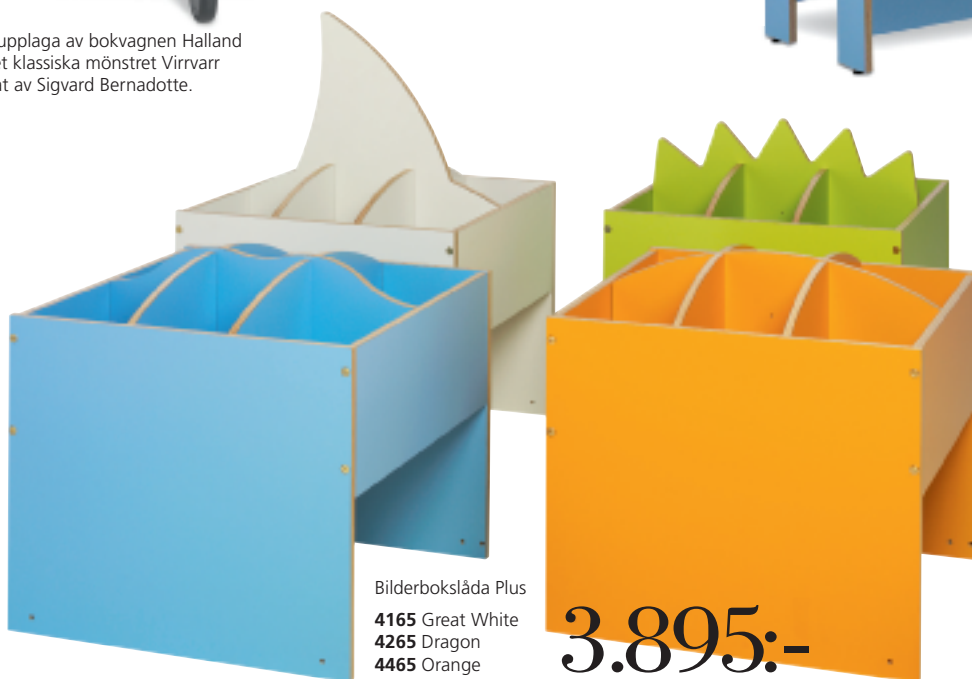
Pris/st exkl moms. Ord pris 3.993:-.

Bokvagn Öland Plus 3.995:-
Finns i färgerna vitt, orange,
lime, grått och svart.

Specialupplaga av bokvagnen Halland
med det klassiska mönstret Virrvarr
designat av Sigvard Bernadotte.

Exponeringstorn Quattro Plus

4458 vit
4459 svart
4460 orange
4461 lime
4462 blå

4.495:-

Pris/st exkl moms
(akrylhållare tillkommer)

Bilderbokslåda Plus

4165 Great White
4265 Dragon
4465 Orange
4565 Wave

3.895:-

Pris/st exkl moms

plusvärden!

Lek- och bokhylla Plus

7530 Great White

7631 Dragon

7632 Orange

7633 Wave

4.395:-

Pris/st exkl moms

Möt oss på
Biblioteksdagarna
i Norrköping
den 7-9 maj!

Färgglädje, kreativitet, inspiration. Det är några av de mervärden vi har adderat till vår Plus-kollektion. Här finns bokhyllor, bilderbokslådor, exponeringstorn och bokvagnar som med genomtänkt och attraktiv design tillfredställer såväl estetisk som praktisk funktion. Tålig och gedigen kvalitet är som vanligt ett signum för Eurobibs produkter.

Se mer i vår nätbutik, www.eurobib.com. Välkommen!

Eurobib[®] direct

Allt du redan vet men kanske inte tänker på

Om Svensk Biblioteksförening

FOTO: PETER AXELSSON

AV HENRIETTE ZORN

INFÖR ÅRETS BIBLIOTEKSDAGAR testar Svensk Biblioteksförening ett nytt grepp: En inledande dag, måndag, där alla medlemmar erbjuds att gratis ta del av föreläsningar, seminarier och workshops i vilka föreningens arbete presenteras. Därpå följer sedan två fullspäckade konferensdagar (tisdag och onsdag) på temat Omvärld och Invärld (sic!) och som ska handla om de fem perspektiv som föreningen för närvarande arbetar med för att synliggöra biblioteken: Kunskap och Lärande, Inspiration och Utveckling, Kultur och Upplevelser, Demokrati och Informationsfrihet och Fristad och Gemenskap.

På Biblioteksdagarnas inledande dag i Norrköping – som avslutas med årsmötet – kommer Svensk Biblioteksförening alltså på olika sätt presentera sin verksamhet och vill därmed också bereda medlemmarna möjlighet att påverka det framtida föreningsarbetet.

Inför det tänkte BBL att det kan vara på sin plats att uppdatera kunskapen om Svensk Biblioteksförening. Vad är man? Vad vill man? Vad gör man? Kort och gott: Fakta om Svensk Biblioteksförening.

Bakgrund: Den struktur som Svensk Biblioteksförening har idag går tillbaka till år 2000 då Sveriges Allmänna Biblioteksförening tillsammans med Svenska Bibliotekariesamfundet bildade dagens förening. Men rötterna sträcker sig längre än så. 2015 är det hundra år sedan Sveriges Allmänna Biblioteksföreningen grundades.

Vad?: Svensk Biblioteksförening är en ideell och partipolitiskt obunden förening – en fri aktör som samlar och verkar för alla bibliotek. Man informerar, bildar opinion, bedriver lobbying samt främjar forskning och utveckling.

Man verkar inte bara nationellt utan även internationellt.

Credo: "Alla människor lever i frihet, demokrati och tolerans och har samma värde, rättigheter och möjligheter. Alla människor har tanke- och yttrandefrihet, fri och obegränsad tillgång till kunskap och information samt tillgång till utbildning, livslångt lärande, personlig och kulturell utveckling. Alla människor har under alla skeden i livet god och likvärdig tillgång till en biblioteksservice av hög kvalitet som omfattas av en ändamålsenlig bibliotekslag och en väl utvecklad nationell bibliotekspolitik."

Medlemmar: Meningen med föreningen är medlemmarna, drivkraften är medlemmarnas engagemang. Svensk Biblioteksförening samlar cirka 3 500 medlemmar – merparten utgörs av enskilda medlemmar, cirka 2 800, därtill kommer cirka 550 institutionella medlemmar. Majoriteten av medlemmarna är professionella inom biblioteksväsendet.

Som medlem i Svensk Biblioteksförening får man bl a följande förmåner:

- Biblioteksbladet 10 nr/år

MENINGEN MED FÖRENINGEN

FOTO: ROLAND HELDSTRÖM

Svensk Biblioteksförnings styrelse t o m maj 2012: Bakre raden fr. v.: Anders Olsson, Lars Björnshauge, Peter Linde och David Jonsson. Mittenraden fr. v.: Inger Edebro Sikström, Daniel Forsman, Niclas Lindberg och Ulrika Domellöf Mattsson. Främre raden fr. v.: Margareta Lundberg Rodin, Anette Eliasson, Inga Lundén och Cajsa Broström.

- Möjlighet att söka resestipendier (bl a till IFLA:s konferenser)
- Rabatt på föreningens kurser och konferenser (enskilda)
- Möjlighet att söka utvecklingsstöd för utvecklingsarbete på bibliotek
- Medlemskap till halva priset för studenter och pensionärer
- Tillgång till juristkompetens samt Utvecklingsrådets svar på biblioteksfrågor av principiell karaktär.

Styre: Årsmötet, dvs medlemmarna, är det högsta beslutande organet. Däremellan leds arbetet av en styrelse. På årsmötet väljs styrelsen (tio ledamöter) och dess ordförande. Föreningens generalsekreterare är ledamot i styrelsen. Mandattiden är två år. Ledamot i styrelsen kan efter en första period omväljas högst två gånger i följd. Svensk Biblioteksförnings stadgar föreskriver att olika bibliotekstyper och medlemskategorier *bör* finnas representerade i styrelsen.

Kansli: Kansliet är föreningens ansikte utåt och verkställer styrelsens beslut. Här arbetar sju personer under ledning av generalsekreteraren Niclas Lindberg. Under 2011 förstärktes kansliet med en

jurist. Kansliets lokaler ligger i World Trade Center vid Cityterminalen i centrala Stockholm. I kansliets lokaler finns också Biblioteksbladets redaktion, två personer (se nedan).

Organisation: Föreningens verksamhet bedrivs genom:

- Medlemsmöten (t ex årsmötet)
- Styrelse med kansli (se ovan)
- Regionföreningar: 6 st med uppgift att inom resp. region verka för att skapa nätverk mellan föreningens enskilda medlemmar i syfte att främja deras erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling.
- Medlemstidskrift: Biblioteksbladet, BBL i bibliotekens tjänst sedan 1916, samt andra publikationer (Rapporter, Fakta om bibliotek, översikter etc)
- Medlemmar kan aktivt engagera sig i:

Utvecklingsråd: Fora för utvecklingsdiskussioner. Utses av styrelsen, 5–7 personer (varav 2 från styrelsen). Idag finns 2 råd: Utvecklingsrådet för nationell biblioteksstrategi och Utvecklingsrådet för verksamhetsfrågor (se sid 16).

Verksamhets/arbetsgrupper: Kan inrättas av generalsekreterare/kansli för att kronkret-

sera den av årsmötet beslutade verksamhetsplanen samt för att i samråd med kansli arbeta med vissa avgränsade uppgifter/frågor, t ex upplägget kring en konferens. Idag finns 1 verksamhetsgrupp för skolbibliotek (se sid 22) och 4 arbetsgrupper – en för nomineringar till ALMA-priset, en nordisk arbetsgrupp för upphovsrättsfrågor, en arbetsgrupp *Det unga internet*, i samarbete med Medierådet (se sid 20) samt en arbetsgrupp för Kenya-projektet Stronger together (se även under internationellt engagemang).

Nätverk: Alla enskilda medlemmar kan starta och engagera sig i nätverk. Nätverken bygger helt på medlemmarnas engagemang och handlar om erfarenhetsutbyte, kompetensutveckling, tips och diskussioner. De kan även ge förslag på konferenser som föreningen skulle kunna arrangera. Idag finns 22 nätverk, det senaste tillskottet är Nätverket för HBTQ-frågor på bibliotek (se sid 24).

Internationellt engagemang: Svensk Biblioteksförning är medlem i IFLA som nationell förening (National Association). Svensk Biblioteksförnings ordförande Inga Lundén sitter i IFLA:s styrelse. På →

MENINGEN MED FÖRENINGEN

→ senare år har Svensk Biblioteksförning ökat sitt engagemang i IFLA vilket bl a innebär att man numera betalar för möjligheten till medlemskap i IFLAs samtliga sektioner. Utöver de åtta sektioner som ingår i grundavgiften betalar man alltså för medlemskap i ytterligare 35 sektioner. Medlemmar i Svensk Biblioteksförning kan söka bidrag från föreningen för att delta i IFLAs årliga kongress. Årligen avsätter man 150 000 kronor i IFLA-stipendier som kan sökas av medlemmar. I år – när IFLA:s stora kongress hålls i Norden, dvs Helsingfors – har man därutöver avsatt 300 000 kronor till stipendier för att uppmuntra till deltagande. Dessa har lottats ut till 42 medlemmar.

Utöver IFLA är Svensk Biblioteksförning även medlem i EBLIDA, LIBER, NAMHI samt Föreningen Norden.

Svensk Biblioteksförning har också ett långsiktigt samarbetsprojekt – Starkare tillsammans/Stronger together – med Kenya Library Association (se sid 18).

Konferenser: En uppskattad del av Svensk Biblioteksförnings verksamhet är konferenserna. Under 2011 genomfördes sju konferenser inklusive Biblioteksdagarna som då anordnades i Visby.

Priser: Man delar också ut ett antal utmärkelser: Aniarapriset till en skönlitterär författare; Collijnpriset till bästa magisteruppsats i Biblioteks- och informationsvetenskap; Bengt Hjelmqvists pris för framstående insatser på folkbiblioteksområdet; Greta Renborgs pris för marknadsföring samt tre barnboksplaketter: Elsa Beskow till konstnär/illustratör för bästa bilderbok; Nils Holgersson till bästa barn- eller ungdomsbok och Carl von Linné till bästa fackbok för barn eller ungdomar. Sist men inte minst delas också priset Årets bokbuss ut till en bokbuss eller bokbussverksamhet som särskilt utmärkt eller utvecklat sig.

Ekonomi: Föreningens budget 2011 var på närmare 21 miljoner kronor. 2011 gick närmare 40% av föreningens budget till kunskapsutveckling och omvärldsbevakning såsom utvecklings- och forskningsinitierade stöd, konferenser och kompetensutvecklingsinsatser, resestipendier, priser och utmärkelser, råd, grupper och nätverk, internationellt utbyte, BBL m m (BBL:s budget 3,2 miljoner utgör drygt 15% av föreningens totala budget).

Den andra stora posten, drygt 39% av den totala budgeten, är verksamhetsresurser, dvs kostnader för kansli, personal, lokalkostnader etc.

Budget för 2012 uppgår till drygt 23 miljoner och budgeten för 2013 föreslås till drygt 22 miljoner. ■

FEM PERSPEKTIV – FEM UPPGIFTER

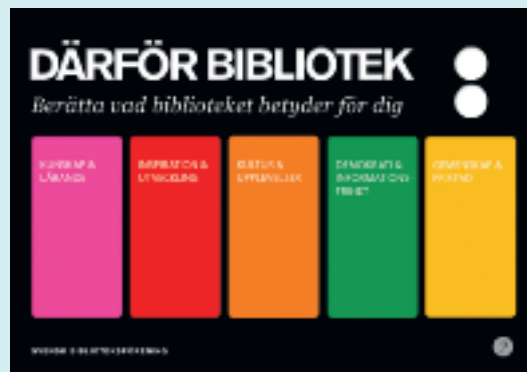
I det förslag till verksamhetsinriktning för i år och det kommande året som Svensk Biblioteksförnings styrelse lägger fram till årsmötet för beslut, formuleras inriktningen kring fem perspektiv och fem uppgifter. Dessa bygger dels på ett storytelling-projekt (vad är berättelsen om biblioteket?) som styrelsen har genomfört samt den medlemsundersökning som genomfördes 2010 och den medlemsdialog som ägde rum genom Vision & Vilja-turnén hösten 2011.

De fem perspektiven som man vill argumentera för är:

Kunskap & Lärande
Demokrati & Informationsfrihet
Inspiration & Utveckling
Kultur & Upplevelser
Gemenskap & Fristad

De fem främsta uppgifterna som man som förening vill arbeta med är:

- **Att förena**, dvs samla och verka för alla bibliotekstyper, ta fasta på det gemensamma och ena olika intressen.
- **Att synliggöra**, dvs bilda opinion, bedriva lobbning, påverka beslutsfattare etc.
- **Att bevaka**, dvs omvärldsbevaka och följa utvecklingen, framtidsspana, sprida kunskap och trender. I den uppgiften finns BBL som en viktig part för omvärldsbevakning, debatt och aktuell utveckling.
- **Att utveckla**, dvs aktivt bidra till kunskaps- och verksamhetsutveckling bl a genom att förmedla forskning, goda exempel, stödja kompetensutveckling och tillhandahålla arenor för erfarenhetsutbyten genom konferenser, nätverk, resestipendier etc.
- **Att engagera**, dvs ge möjligheter till medlemsengagemang, påverka och delta i föreningens arbete.

LOG
datorbord/sökplats

Lillian Öberg
LILLIAN ÖBERG DESIGN

040 23 23 99 info@lillianoberg.com www.lillianoberg.com

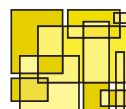
Projektledare Birgitta Markusson, länsbibliotekschef Detlef Barkanowitz och IT-samordnare Anders Fredriksson är nöjda med upphandlingen och ser fram emot att inleda ett samarbete med Bibliotekscentrum.

Nu byter hela Norrbottens län till Mikromarc 3

När 14 kommuner i Norrbottens län skulle upphandla ett nytt bibliotekssystem föll valet på Bibliotekscentrums Mikromarc 3. Priset i kombination med kvaliteten fällde avgörandet, berättar länsbibliotekschef Detlef Barkanowitz.

– Det känns som vissa delar av Mikromarc 3 är mer pedagogiskt uppbyggda än motsvarande delar hos konkurrenterna. Men det mest intressanta är att Bibliotekscentrum vill fortsätta att utveckla systemet och att de kommer att lyssna på oss och de behov vi har. Dessutom tillför de frisk energi som vi välkomnar.

På vår Youtube-kanal ligger filmen "Upplev skillnaden med Mikromarc 3", som visar hur vårt system fungerar. Gå in på www.youtube.com/mikromarc och låt dig inspireras.

Bibliotekscentrum

Reveljgränd 7 ■ 352 36 Växjö ■ Tel 0470-532 530 ■ www.bibliotekscentrum.se

Tio frågor till Svensk Biblioteksförnings ordförande Inga Lundén

Varför ska man engagera sig i Svensk Biblioteksförning?

–Det är bibliotekens röst i samhällsdebatten. Ju starkare medlemsengagemang, desto mer volym i den rösten. Kanske är det just din röst som tillför föreningen den viktiga udden.

–Du får också en professionell gemenskap, möjlighet till en ny roll, som komplement och inspiration till det vanliga jobbet.

Nämna de tre viktigaste frågorna för föreningen inför det kommande året?

–Jag är en vän av snabba insatser för ett långsiktigt arbete. När jag valdes in för tre år sedan valde jag fyra i:n: Innehållsdelning, infrastruktur, internationalisering och inkludering. Vi jobbar hårt och målmedvetet med innehållsdelning/e-boksfrågan, infrastrukturen/KB:s roll, internationalisering/IFLA och programmet Building Strong Library Association med Kenya Library Association och inkludering/Digidel, men också med medlemsinflytande i vår egen organisation:

–Vi behöver jobba mer för att alla medlemmar ska känna att de är med på tåget. Måndagens medlemsdag under Biblioteksdagarna är ett sådant steg, Vision & Viljeturnén med styrelsens öppna workshops tillsammans med regionföreningarna, ett annat.

Hur är det möjligt/omöjligt att vara en förening för alla bibliotekstyper?

–Bibliotekskartan över Sverige tecknar ett mångfacetterat landskap. Det är en bild

där varje unik del hänger samman med helheten. Biblioteken är och ska vara mycket olika och utveckla sina olika styrkor. Biblioteksförningen talar för helheten, för användarens rätt till sitt livslånga bibliotek.

Nyttiga erfarenheter under dina tre år som ordförande?

–Vi behöver bli mer eftertänksamma med analyser och utvecklingsråd. Samtidigt snabbare. Vissa frågor kräver ett ställningstagande för helheten, som inte nödvändigtvis behöver vara styrelsens. Därför skapade vi Utvecklingsrådet för verksamhetsfrågor, URV:en, där några kloka medlemmar, bl a ur styrelsen, är bollplank för andra medlemmar.

–Vi såg också, i kontakterna med departementen och med förläggarna och författarna, att föreningen behövde juridisk kompetens. Det är en styrka för våra frågor att ha en jurist på plats i det kompetenta kansliet.

Viktiga lärdomar?

–Ordförandeskapet är inte bara att vara talesperson för biblioteken och föreningen. Den uppgiften delar jag med generalsekretären. Det här handlar också om att hålla samman föreningens olika viljor, att se lite längre med ett bredare perspektiv. Det perspektivet får jag bl a genom mitt andra styrelseuppdrag, i IFLA, där våra svenska frågor får andra infallsvinklar genom röster från Sydafrika, Australien, Mexico, Kanada, Frankrike... Jag får det också genom mitt jobb på Stockholms stadsbibliotek, där frågorna är både strategiska och operativa.

Mycket bra görs inom ramen för föreningen, men om du skulle vara kritisk?

–Vi finns i många bibliotekssammanhang, men vi behöver också höras mer i andra delar av samhällsdebatten, där vi ska göra skillnad.

–Samtalet med medlemmarna behöver bli livligare, så att man vet allt vi gör och varför, och kan ge inspel. Vi jobbar på det. Det blir en uppgift för den nya styrelsen liksom det är för BBL:s chefredaktör och vår nya informationschef.

Halva styrelsen lämnar vid årsmötet i Norrköping. Fem nya ledamöter ska väljas – ditt

bästa tips till de som kommer nya till styrelsen.

–När nya ledamöter kommer in skapas en ny styrelse. Det innebär att i den är alla lika nya, har lika mycket röst. Ni som är nya får en extra uppdateringsdag, sedan är vi igång. Jag är glad att vi representerar så många olika perspektiv. Dem ska ni ta med er när vi tillsammans arbetar för helheten.

Svensk Biblioteksförning engagerar sig hårt i att få politiken och KB att formulera en nationell biblioteksstrategi – varför är det så viktigt?

–Därför att det handlar om medborgarens livslånga tillgång till information och kunskap. Biblioteken befinner sig mitt i det snabbt föränderliga informationslandskapet. Det kräver snabba och övervägda beslut. Det gäller i hög grad KB, som ska utveckla nödvändig infrastruktur som i bästa fall möjliggör för biblioteken att göra sitt jobb bättre. För att klara det behöver man en strategi som inte bara vägleder KB utan också alla samverkande bibliotek och andra samarbetspartner.

–En strategi skapar en gemensam förståelse om riktningen och synergin och gör det möjligt att fatta snabba, strategiskt riktiga och övervägda beslut.

Vad gör föreningen för att öka medlemsengagemanget – konkret?

–Svensk Biblioteksförning har så många engagerade medlemmar. De gör ett otroligt arbete i nätverk, arbetsgrupper, regionföreningar och råd. Vi vill att det arbetet ska bli synligare och inspirera andra medlemmar och biblioteksengagerade som ännu inte är medlemmar. Den inledande medlemsdagen under Biblioteksdagarna, som jag tidigare nämnt, är ett sådant exempel.

Förväntningar inför årets Biblioteksdagarna?

–Njut! Jag hoppas att många kommer, njuter av varandras sällskap, av att träffa andra som man inte visste att man längtat efter. Njuter av att inspireras till ny kunskap som sätter fart på idéerna. Njuter av Norrköpings häftiga bibliotek och av det omgivande starka industrilandskapet.

FRÅGADE GJORDE **HENRIETTE ZORN**

Daniel Forsman

Invald 2010 i SB:s styrelse, avgår 2012.

Vad fick dig en gång att engagera dig i SB:s styrelse?

– Mina erfarenheter från arbetet i föreningens utvecklingsråd för teknisk infrastruktur var väldigt positiva. Det var min första riktiga erfarenhet av att arbeta tillsammans med föreningen och gav mersmak. Jag var nyfiken på hur styrelsen arbetade och hoppades att mina erfarenheter från forskningsbibliotekens utvecklingsarbete med elektroniska tjänster och media, skulle kunna tillföra något till föreningens övergripande strategiska arbete.

Vad har du lärt dig under tiden i SB:s styrelse?

– Föreningen är engagerad i en rad viktiga frågor som ingen annan driver.

– För mig har det varit slående hur fattigt bibliotekssverige hade varit om det inte funnits en stark biblioteksförening som bedriver omvärldsbevakning och framgångsrikt lobbyarbete gentemot politiker, marknadsaktörer

och inte minst mot Kungliga biblioteket.

– Arbetet i styrelsen har gett mig en överblick av bibliotekssektorn i Sverige som hade varit svår att få någon annanstans. Jag har även uppskattat de möjligheter till nätverkande och meningsutbyte som styrelsearbetet har medfört.

Vad har varit det svåraste med uppdraget?

– Det svåraste har varit att finna ett bra personligt fokus i ett väloljat föreningsmaskineri. Styrelsens arbetssätt är väldigt etablerat och till en början svårforcerat. Det tar tid att förstå hur styrelsen verkar och på vilka plan. Föreningen är även välsignat med ett professionellt kansli som tar stort ansvar för föreningens aktiviteter och jag tror att man som styrelseledamot har stor respekt för det arbete som utförs. Så det svåraste har varit att ställa de nödvändiga ifrågasättande frågorna.

Du lämnar lite i förtid, varför?

– Den främsta anledningen till att jag lämnar styrelsen är av privata skäl.

– Att sitta i styrelsen innebär ett aktivt deltagande som förutsätter ett antal resor som jag inte kan motivera den kommande tiden. Tyvärr blir föreningens arbete väldigt kopplat till Stockholm och det krävs tidsmässigt ett större engagemang att vara med i styrelsen om man inte bor i Stockholm. Utöver det så känner jag att jag misslyckats med att hitta ett personligt fokus i föreningens arbete som rör mina kompetenser. När jag var tvungen att se över mina engagemang, kände jag helt enkelt att styrelsearbetet var intressant men gav för lite tillbaka till mig personligen även om det varit en mycket lärorik och intressant tvåårsperiod.

Ditt tips till de/den som är ny i styrelsen?

– Ställ de nödvändiga ifrågasättande frågorna!

HZ

Anders Olsson

Invald 2008 i SB:s styrelse, lämnar 2012

Vad fick dig en gång att engagera dig i SB:s styrelse?

– Jag fick en förfrågan av valberedningen och tyckte att det lät spännande. Framförallt att jobba med biblioteksfrågor i ett annat sammanhang än det man gör i sin vardag.

Vad har du lärt dig under tiden i SB:s styrelse?

– Jag har lärt mig mycket utan att jag kan konkretisera vad... men framför allt att se på biblioteksfrågor i ett större perspektiv än det som utgår från mig själv.

Vad har varit det svåraste med uppdraget?

– Att få den tid man önskar till att engagera sig fullt ut.

Ditt tips till de/den som är ny i styrelsen?

– Lyssna och fråga mycket! Inga frågor är dumma och många sammanhang är nya.

HZ

Skanners **Skrivare** Etiketter **Lånekort**
Kvittorullar Datortillbehör **Rfid-Etiketter**
Snabbt **Tryggt** Enkelt **Fraktfritt**

www.axielldirekt.com

Biblioteken vill ha råd om konkreta juridiska frågor.

Det är svårt att uppnå ett gemensamt förhållningssätt till en nationell biblioteksstrategi.

Det är två av slutsatserna när respektive ordförande i Svensk Biblioteksförnings utvecklingsråd summerar det första arbetsåret.

AV MARIELOUISE SAMUELSSON

Utvecklingsrådet för verksamhetsfrågor Mer konkret än övergripande

DE FRÅGOR SOM kommit in till URV:ens "brevlåda" har huvudsakligen varit av informationskaraktär, med betoning på juridiska spörsmål.

Det konstaterar Margareta Lundberg Rodin, prefekt vid institutionen för bibliotek och informationsvetenskap vid Högskolan i Borås, som är ordförande i Svensk Biblioteksförnings Utvecklingsråd för verksamhetsfrågor, URV.

Margareta Lundberg Rodin berättar hur URV:en lagt upp sitt arbete i en lite annorlunda form.

– Man kan beskriva det som att vi har arbetat öppet med att ta fram frågor i en process istället för att ägna oss åt avgränsade, från början bestämda, områden.

Sammanställningen i råden är tänkt att vara representativ för hela bibliotekssektorn.

– Det har inneburit att vi i rådet startade med en egen process, för att utröna vilka vi är och vilka frågor som är viktiga för rådets medlemmar.

De frågor som snabbt kom upp inom rådet handlade mycket om vad som är bibliotekens uppgift och vad som *inte* är det.

– Vi har pratat mycket om bibliotekets framtida roll relaterat till förändringar i omvärlden, såsom nya sociala medier och ny teknik, säger Margareta Lundberg Rodin.

När det gäller frågor som hittills kommit in till URV:en från bibliotekssektorn via hemsidan, visar det sig att de är av konkret karaktär snarare än att de handlar om de stora framtidsfrågorna. Man vill exempel-

vis ha hjälp med juridiska angelägenheter, som hur man ska förhålla sig till låntagares krav på insyn i vad andra låntagare har lånat och hur mycket någon har fått böta. Här har Utvecklingsrådet för verksamhetsfrågor tagit hjälp av Biblioteksförningens juridiska kompetens.

– När vi har fått juridisk information diskuterar vi det hanteringsmässigt, det finns mycket sammanlagd erfarenhet i vår grupp som gör att vi kan erbjuda frågeställaren mer kött på benen. När vi sedan formulerar ett svar är det mer av ett resonemang än ett fastställande av vad som är "rätt" och "fel".

Margareta Lundberg Rodin hoppas att det framöver ska finnas intresse för att diskutera också mer övergripande policyfrågor, alltså sådant som man redan talar mycket om inom URV:en – bland annat olika aspekter på biblioteket som "rum",

dels ett öppet rum i demokratisk bemärkelse, dels biblioteket som fysiskt och digitalt rum.

– Det vore intressant med fler diskussioner kring varför biblioteket fortfarande är så traditionellt uppbyggt med tex många hyllor, vilket inte avspeglar de förändringar som har skett i omvärlden. Det kan vara sådant som att tidningar numera mest läses på nätet och att datoranvändning generellt innebär, enligt URV:ens ordförande, att man inte längre har samma behov av stora läsesalar utan mer av grupprum och andra typer av rum.

Är det då arkitekter, bibliotekarier eller låntagare som är mest obenägna att förändra biblioteksrummet?

– Det kan vara svårt för alla att tänka nytt och vi vet att låntagarna ofta tycker att biblioteket är bra som det är.

Margareta Lundberg Rodin säger vidare att det är viktigt att komma ihåg att alla inte har datorer och att en av bibliotekens uppgifter är att motverka att de som inte är uppkopplade ytterligare marginaliseras.

– Men det behövs en balans mellan det traditionella biblioteket som en plats där man läser och lånar tryckta böcker och biblioteket som en plats för datorer och spel, medier och olika aktiviteter.

Inom ramen för URV:ens mandat kan man ta fram undersökningar, väcka en fråga, ta initiativ till utredningar om biblioteksrummet eller annat.

Hur vill hon då summera det första årets arbete?

– Det har varit bra, det finns mycket kunskap och engagemang inom rådet. Att vi representerar olika slags bibliotekserfarenheter är främst en styrka. Vi har mer gemensamt än vad man kanske hade trott i början.

Efter Biblioteksdagarna i Norrköping och utvecklingsrådets seminarium ska arbetet utvärderas och summeras.

– En av de saker jag hoppas på är att URV:en och URV:ens frågelåda ska bli ett begrepp som kan leda till diskussion, säger Margareta Lundberg Rodin. ■

Utvecklingsrådet för nationell biblioteksstrategi

Konsten att se helheten

AV MARIELOUISE SAMUELSSON

DET ÄR UPPEBART att mycket återstår att göra för att se till att olika grupperingar får ett gemensamt förhållningssätt till frågor om en nationell biblioteksstrategi.

Det är en av de reflektioner som Lars Bjørnshauge gör efter första året som ordförande i Utvecklingsrådet för nationell biblioteksstrategi. Han betonar att det "absolut har varit givande", att i princip alla delar av Bibliotekssverige är representerade i rådet.

–För mig personligen har det inneburit ett bredare perspektiv i diskussionerna.

Arbetet i rådet påverkades från början av osäkerhet kring andra aktörers hållning i frågan om en nationell biblioteksstrategi.

–Det har varit besvärligt att utröna konsekvenserna av KB:s utökade uppdrag och oklarheterna mellan dels de två berörda departementen, dels mellan Kulturrådet och KB och inför vem som skulle bli ny riksbibliotekarie.

Särskilt svårt var det att det fanns oklarhet om någon har eller hade uppdraget att ta fram en nationell biblioteksstrategi.

Lars Bjørnshauge framhåller hur Svensk Biblioteksförning på olika sätt har drivit och driver frågan, för att få mer klarhet i om Utbildningsdepartementet eller den nationella biblioteksmyndigheten (KB) hade eller ville ta sig an uppdraget.

–Under senhösten blev vi tvungna att byta strategi och rekommendera att föreningen, istället för att avvakta att "någon" tog sig an uppdraget, borde engagera olika aktörer och grupperingar inom bibliotekssektorn.

–Det behövs att man gemensamt förhåller sig till frågorna.

Att det inte är helt enkelt för sektorn att komma fram till gemensamma svar är alltså en av de saker man diskuterat under arbetet i utvecklingsrådet.

–En allmän reflektion är att det är lätt att försvara "sina" positioner och "sina" resurser och svårt att se helheten.

Han är därför nöjd med att utvecklingsrådet förutsättningslöst har kunnat ventilerat olika aspekter.

–Vi har diskuterat ett stort antal frågeställningar som alla kan sägas vara delar av en nationell biblioteksstrategi. Med stort bistånd från Svensk Biblioteksförnings kansli har vi sedan tagit fram material och underlag, spånat kring hur det ser ut i omvärlden, exempelvis i de nordiska länderna, för att få inspiration att gå vidare.

Lars Bjørnshauge är själv av den bestämda uppfattningen att Sverige behöver en nationell strategi för biblioteken:

–Det måste vara en strategi som innefattar alla typer av bibliotek. Användarna uppfattar redan biblioteken som ett stort nätverk och vi måste också få det att fungera så.

Vi behöver därför ett nationellt program för utveckling av biblioteken. Ett nationellt program för moderna, digitala bibliotek. Det behövs också en nationell, gemensam infrastruktur och gemensam plattform som möjliggör lokal profilering av biblioteken. ■

Anette Eliasson

Invalid 2006 i SB:s styrelse, lämnar 2012

Vad fick dig en gång att engagera dig i SB:s styrelse?

– När jag fick frågan accepterade jag för att lära mig mer om olika aspekter av biblioteksvärlden och få möjlighet att påverka inom mitt favoritområde: hur B&I-forskning kan komma praktiken till nytta och glädje samt hur praktiken kan gagna forskningen. Särskilt funderade jag kring hur föreningen kunde utgöra en brygga mellan praktik och teori. Med forskning menar jag begrepp, teori, modeller och att ta avstamp i resultat från tidigare forskning eller andras erfarenheter. Jag tror nämligen att vi utvecklar bättre verksamheter när vi reflekterar och problematiserar, dvs skapar lite distans till vardagen.

Vad har du lärt dig under tiden i SB:s styrelse?

– Massor. Att titta utifrån på de olika aktörernas perspektiv har varit nyttigt. Föreningen arbetar i medlemmarnas intressen – både individer och organisationer. Hur tar man tillvara bådas perspektiv? Hur främjas bäst medlemmarna? Att ha det som utgångspunkt har varit mycket lärorikt.

Vad har varit det svåraste med uppdraget?

– Att på ett fullgott sätt ta frågorna på allvar, hinna läsa på, tänka igenom, förankra och fatta goda beslut, för medlemmarnas bästa. Olika perspektiv slåss ibland med varandra...

Ditt tips till de/den som är ny i styrelsen?

– Har inga! Det roliga i styrelsen är att alla kommer från olika håll, med olika erfarenheter och intressen. En gång per månad ungefär ska vi samlas och fatta eniga beslut. Utmanande och mycket, mycket lärorikt! Tack vare ett kompetent kansli och väl förberedda frågor har det fungerat, även om det också har varit svårt.

HZ

← **Seminarium på Biblioteksdagarna:**
Så kan man göra på biblioteket – Utvecklingsrådet för verksamhetsfrågor (URV).
Måndag 7 maj kl 14.30.

Seminarium på Biblioteksdagarna:
En nationell strategi för biblioteksutveckling – hur och varför?
Måndag 7 maj kl 14.30.

Starkare tillsammans – internationellt samarbetsprojekt

Under 2011 sjösatte Svensk Biblioteksförning ett långsiktigt samarbetsprojekt med Kenya Library Association (KLA). Ett exempel på ett fördjupat internationellt utbyte.

AV HENRIETTE ZORN

PROJEKTET ÄR FRUKTEN av de diskussioner som förts i föreningen om hur ett internationellt medlemsengagemang bäst skulle kunna kanaliseras och ge resultat. Under 2010 landade dessa diskussioner i att satsa på ett mer specialinriktat stöd till nytta för bibliotek i tredje världen och då med inriktning Kenya. Valet föll på Kenya, bl a eftersom det var ett fokusland för SIDA. I enlighet med tidigare policybeslut ska föreningen fördjupa sitt internationella utbyte i ett långsiktigt samarbete med något annat land inom ramen för SIDA:s fokusländer.

Från svensk sida etablerades kontakt med Kenyas biblioteksförning (KLA). En projektgrupp bestående av Christina Tovoté, Lund, Leif Mårtensson, Umeå och Wiviann Wilhelmsson från Svensk Biblioteksförnings kansli bildades för att i samarbete med KLA genomföra en förstudie för att undersöka förutsättningar, form och mål för ett engagemang som sträcker sig över längre tid. Nyckelorden i det engagemanget är samarbete – ”tillsammans blir vi starkare”. Utgångspunkten är bl a IFLA:s program Building Strong Library Associations, målsättningen är att stärka KLA på ett sätt som gör att utvecklingen av de kenyanska biblioteken kan ske på plats och med stöd av Svensk Biblioteksförning. Man stöder också KLA genom att betala föreningens medlemskap i IFLA och genom att stödja deltagande på IFLA:s stora årliga konferens.

I maj 2011 inleddes projektet på allvar med att Christina Tovoté och Leif Mårtensson reste till Kenya för att delta på KLA:s årsmöte, för att besöka bibliotek och för att skapa kontakter (se BBL nr 10/2011). Den första viktiga aktiviteten gick av stapeln i mars i år när bibliotekarier från Kenya och delar av KLA:s styrelse – inalles åtta personer – besökte Stockholm för att göra studiebesök på svenska bibliotek och delta i en veckolång workshop.

Workshopens syfte var bl a att staka ut hur samarbetet ska se ut framöver. Den svenska projektgruppen hade valt att lägga upp programmet kring tre moduler ur IFLA:s program Building Strong Library Associations (BSL):

FOTO: STEFAN ENGRÖM

- Biblioteket i samhället (Library in society), som kretsar kring frågor som vilka är vi och varför, bibliotekets roll i samhället och som resurs, vilka ska vi övertyga (till medlemskap i en biblioteksförning) och vad kan övertyga dem?

- Hållbarhet (Sustaining your association), dvs hur skapa en över tid hållbar och livskraftig biblioteksförning där man också identifierar viktiga områden som kan utvecklas, möjliga samarbetspartners samt aktiviteter som kan möta de behov som finns.

- Bibliotek på agendan (Libraries on the agenda), som kretsar kring frågor som hur man kan öka bibliotekens betydelse i samhället i stort genom riktad information, lobbying (t ex mot politiker eller andra beslutsfattare), kampanjarbete etc...

Med utgångspunkt från de här tre modulerna diskuteras det och byttes erfarenheter under fem intensiva dagar, som också rymde studiebesök på Stockholms

Wiviann Wilhelmsson i projektgruppen bjöd på middag i sitt hem och fick av Purity Kavuri, representant för de polytekniska biblioteken i Kenya, motta ett Masai-skyrke i gengäva för den Library Lovers-jacka hon har på sig.

stadsbibliotek, Stockholms universitetsbibliotek, Kulturhuset med TioTretton samt KB. Särskilt besöket på TioTretton (dit vanligtvis inga vuxna släpps in) gjorde djupt intryck... De kenyanska kollegorna fick en grundlig inblick i hur Svensk Biblioteksförening fungerar och arbetar. Under rubriken Bibliotek på agendan berättade man från Svensk Biblioteksförenings sida om kampanjen Library Lovers som imponerade stort på deltagarna. Överhuvudtaget verkade de kenyanska gästerna mot slutet av besöket i Sverige vara till bredden fyllda med intryck. På frågan om höjdpunkter under besöket svarade tex RoseMary Gitachu, representant för Kenyas forskningsbibliotek så här:

–Höjdpunkt? Det har varit höjdpunkter hela tiden, varje dag...

Tillsammans har man nu identifierat det som kanske är den största utmaningen för den Kenyanska biblioteks-föreningen – en gammal förening som nu befinner sig i ett skede av nystart – nämligen möjligheterna till ett bemannat kansli i Nairobi. Det är helt avgörande för att föreningen ska kunna gå vidare i arbetet med andra viktiga frågor och utmaningar.

På workshopens sista dag menade Niclas Lindberg från Svensk Biblioteksförening att det fortsatta samarbetet bla kan komma att handla om att Svensk Biblioteksförening långsiktigt (3–5 år) går in och stödjer/sponsrar rekrytering till KLA:s kansli. De båda föreningarna ska var och en på sitt håll nu förankra och arbeta fram detaljerna kring hur ett sådant samarbetsavtal kan se ut, processa det sinsemellan med sikte på att ha ett avtal klart som båda parter kan skriva under när IFLA har sin stora konferens i Helsingfors i augusti senare i år.

Därutöver kommer samarbetet även fortsättningsvis bestå av medlemskap i och konferensresor till IFLA (härnäst i Helsingfors i augusti i år) för KLA-medlemmar. Men också möjlighet för svenska bibliotekariestudenter att söka pengar för att besöka, studera och eventuellt arbeta som volontärer på kenyanska bibliotek. I förlängningen kan svenska bibliotek på eget initiativ bilda partnerskap med kenyanska bibliotek. ■

FOTO: HENRIETTE ZORN

”

**Höjdpunkt? Det har varit
höjdpunkter hela tiden,
varje dag...**

**Seminarium under Biblioteksdagarna: Stronger Together –
internationellt arbete.
Måndag 7 maj kl 15.45.**

På avslutningsdagen delade Leif Mårtensson i Svensk Biblioteksförenings projektgrupp ut ett diplom och ett usb-minne med material från workshopen till de kenyanska deltagarna. Här tar RoseMary Gitachu emot sitt diplom.

FOTO: FREDRIK HJERLING

Fram för fler pedagoger på nätet

Vuxna har en förmåga att avfärda barns nätanvändning som dumt och onödigt. Men en stor del av barns kunskaper kommer från den föraktade "burken". Pedagogerna som bara vill jobba på det traditionella sättet måste börja tänka om.

AV ÅSA EKSTRÖM

IBOKEN *Literacy – i familj, förskola och skola* skriver Carina Fast (Institutionen för didaktik och Institutionen för utbildning, kultur och medier vid Uppsala universitet) om vad det är som motiverar barn till att läsa och skriva. Många barn som börjar skolan idag kan redan tala flera språk, kan läsa och har mycket kunskap. Det är också väl känt att en stor del av barnens textvärldar kommer från populärkulturen och nya medier. Samtidigt visar statistiken att läsförståelsen minskar bland barnen. Vad händer på vägen? Vad gör skolan och pedagogerna med barnens kunskaper? Det man har med sig i ryggsäcken bedöms även olika eftersom det finns en tendens till att lärare värderar den traditionella boken kunskapen högre. Barnens erfarenheter värderas inte efter skolans praktik, förväntningar och värderingar.

– Barnens Super Mario-kunskaper kanske inte värderas tillräckligt högt av de vuxna pedagogerna. Men den här miljön bidrar ju i allra högsta grad till barnens läs- och skrivutveckling. Därför är det nödvändigt att både bibliotekarier och lärare befinner sig i barnens verklighet för att verkligen kunna arbeta pedagogiskt på bästa sätt, konstaterar Anna Kåring Wagman, ansvarig för utvecklingsfrågor på Svensk Biblioteksförning och till- ➔

MENINGEN MED FÖRENINGEN: ARBETSGRUPPER

lika sammankallande i arbetsgruppen *Det unga internet* – ett projekt i samarbete med Medierådet.

Myndigheten Medierådet har länge arbetat för att nå det som de kallar ”nära-barn-professionella”, berättar Alex Annéus, projektledare för *Det unga internet*. Medierådet har satsat på att nå bland annat lärare, pedagoger, poliser och socialarbetare kring ungas nätanvändning. Man har även försökt nå skolbibliotekarier via materialet till lärarna men utan resultat. Medierådet har därför tagit initiativ till att samarbeta med Svensk Biblioteksförening.

– Bibliotekarierna är en viktig grupp som kan göra en verklig insats i arbetet med att få barnen att bli medvetna nätanvändare, berättar Alex Annéus.

Under året kommer man att ta fram ett material för att öka kunskapen kring barn, internet och bibliotek och även erbjuda olika utbildningsinsatser.

Varje år publicerar Medierådet studien *Ungar & medier* (se tex BBL nr 2/2010), som är en vetenskapligt tillförlitlig kartläggning av barns och ungas medievanor. Men Medierådet har tillsammans med Svensk Biblioteksförening tagit initiativ till en mindre webbenkät (sajtspaning), som inte är vetenskapligt säkerställd men som visar vilka sajter barnen hänger mest på. Youtube, Facebook och Spela.se toppar listan bland

dem mellan 7–14 år. Enkäten utfördes november 2011 och januari 2012 och ungefär 300 barn svarade på enkäten. Undersökningen har gjorts inom ramen för föreningens arbetsgrupp om barn och internet för bibliotekarier som är en del av *Det unga internet*-kampanjen hos Medierådet. I arbetsgruppen ingår förutom föreningens Anna Kåring Wagman och Medierådets Alex Annéus även Pia Borrmann, Regionbibliotek Stockholm, Katarina Dorbell, Barnens bibliotek/Kultur i Väst, Ida Eriksson, ungdomsbibliotekarie på Vaggeryds bibliotek, Lena Jonsson, Borås stadsbibliotek, Hanna Lidström, Eskilstuna stadsbibliotek och Amanda Stenberg, TioTretton, Kulturhuset Stockholm.

Är det viktigt för bibliotekarier att känna till vad barn gör på nätet? Och varför ska man ägna sig åt det? Dessa frågor kommer att diskuteras under Biblioteksdagarna. Dessutom utlovas goda exempel på hur man som bibliotekarie kan jobba med barn och unga kring dessa frågor. ■

Seminarium på Biblioteksdagarna:

Sajtspaning och speltips – om barn och internet.
Måndag 7 maj kl 11.45.

Skövde Högskolebibliotek 2011, Arkitekt Åsa Borgcrantz Blixt - Ritningen Arkitektbyrå AB

fo:ra Biblioteksmöbler för det moderna biblioteket

SSC Lindvalls 0923-797 31 www.foramobler.se Energivägen 11, 952 31 Kalix. Ett medlemsföretag i SSC

Skolbibliotekslobbbyn måste fortsätta!

Det har talats mycket om skolbibliotek under våren, inte minst med anledning av att dessa skrivits in i skollagen. Och nyligen släpptes en preliminär statistik för skolbiblioteken.

AV HENRIETTE ZORN

INGALILL ÅKESSON HEDQVIST, som till vardags arbetar på Mediateket i Stockholm, är sammankallande i Svensk Biblioteksförerings verksamhetsgrupp för skolbibliotek.

I gruppen ingår sex personer från olika delar av landet och med olika kopplingar till skolbibliotek. I den nuvarande konstellationen började gruppen sitt arbete våren 2011.

–Vi har hunnit med tre möten och där emellan har vi haft mycket mejlkontakt. Första uppdraget var att revidera broschyren med kvalitetskriterier för skolbibliotek, dvs vi gjorde en helt ny folder. Den presenterades på Biblioteks scenen under Bok & Bibliotek förra hösten.

I skrivande stund (mitten av april) förbereder man sig som bäst inom verksamhetsgruppen för det seminarium som man ska ha tillsammans med Nationella skolbiblioteksgruppen (NSG) på Biblioteks dagarna.

–Vi samarbetar mycket med Nationella skolbiblioteksgruppen, där Gunnel Olsson sitter som representant för Svensk Biblioteks förning, och även med tex DIK:s skolbiblioteksgrupp, säger Ingalill Åkesson Hedqvist.

Är arbete i en verksamhetsgrupp en form som fungerar bra tycker du?

–Ja det tycker jag. Det fungerar bra. Det är hemskt kul att träffa folk från olika håll i landet som är engagerade i samma ämne och där alla har sin bakgrund i just skolbibliotek. Det blir bra diskussioner.

Vad står på agendan för 2012?

–Det är just nu under diskussion. Vi ska försöka peka ut riktlinjerna för det på Biblioteks dagarna i seminariet som vi har tillsammans med NSG. Jag tänker att det kommer att handla mycket om att vara väldigt konkret kring vad ett skolbibliotek kan vara med alla digitala resurser, e-böcker etc.

–Vår uppgift är att vara konkreta, tycker jag. Det är inte alltid så lätt. Men om man ska vara andra till hjälp måste man vara konkret. Men vi har som sagt ännu inte bestämt något. Hittills är det inför Biblioteks dagarna som vi jobbar med att resonera kring frågorna. Sen får vi se hur vi går vidare därför.

Vad kommer ni att prata om på Biblioteks dagarna?

–Det kommer att handla allmänt om skolbiblioteken – vad det är som händer på den fronten. Sedan vad vi ska satsa på framöver – både som en diskussion och som en presentation av vad vi hittills har gjort och vad vi tänker göra. I den avslutande diskussionen hoppas vi på fler idéer från föreningens medlemmar.

Får ni mycket idéer utifrån?

–Nej, inte särskilt. Kansliet har hänvisat ett par stycken till mig men det har inte varit

medlemmar i föreningen utan friskolor som har kontaktat föreningen. Det finns ett jättestort behov av information och hjälp – inte minst från friskolorna. I verksamhetsgruppen skulle vi kunna vara en sådan resurs – om det inte är alltför stor anstormning kan det ju fungera om kansliet bara vidarebefordrar den typen av frågor till gruppen. Om inte annat har vi en del kontakter som vi skulle kunna skicka frågorna vidare till.

Hur eller på vilket sätt följer ni implementeringen av den nya skrivningen om skolbibliotek i skollagen?

–Vi försöker, var och en på våra respektive orter hålla koll på det. Skolbiblioteksstatistiken blir ju intressant. Från gruppens sida var vi med och lämnade kommentarer till det underlag som skickats ut. Det blir jätteintressant att se hur statistiken kommer att se ut. Vi vet ju hur dåligt ställt det är på sina håll. Informationsbehovet är oändligt ifråga om vad som behövs och vad ett skolbibliotek kan vara. Allt det lobbyarbete som föregick den nya skrivningen om skolbibliotek i skollagen måste fortsätta. ■

BiblioteksGUIDE för webben

WAGNER

www.wagnerform.se

**Seminarium på Biblioteks dagarna:
Skolbiblioteken i Sverige: strategier framåt!
Måndag 7 maj kl 15.45.**

Skollagen följs inte

KUNGLIGA BIBLIOTEKET släppte i april en preliminär statistik för skolbiblioteken som visar att en av fem skolenheter helt saknar tillgång till skolbibliotek.

Bara en av fyra skolenheter har tillgång till skolbibliotek som är bemannat minst tjugo timmar i veckan.

63 procent (eller 3 875 skolenheter) av de tillfrågade skolenheterna har hittills besvarat undersökningen och därför är resultaten osäkra. Ett slutgiltigt underlag väntas i juni – uppdelat på olika grupper och per kommun – när förhoppningsvis fler besvarat den webbaserade enkäten.

Men hittills pekar ändå resultaten på att målen i den nya skollagen, som trädde i kraft förra året, är långt ifrån uppfyllda. Den föreskriver nämligen att eleverna ska ha tillgång till skolbibliotek.

Några av resultaten hittills i korthet:

- Mer än hundra tusen elever går i skolor som saknar skolbiblioteksfunktion. Det motsvarar en årskull barn.

- Det är framför allt de mindre skolorna som saknar tillgång till skolbibliotek.

- Häften av landets skolenheter uppger att de använder folkbiblioteket organiserat inom undervisningen, oavsett om de är integrerade eller inte. Folkbiblioteken har dock inte skolbibliotekens uppdrag och därför inte alltid de funktioner och resurser som eleverna behöver.

- En fjärdedel av alla skolenheter, som har tillgång till skolbibliotek, saknar helt avsatt personal till skolbiblioteket och en fjärdedel är bemannade fem eller färre timmar i veckan.

- Elever på skolor med tillgång till skolbibliotek har även i genomsnitt tillgång till fler betaldata-baser, till exempel Nationalencyklopedin, än elever på skolenheter som saknar skolbiblioteksfunktion.

- Det ser illa ut och långt ifrån alla elever har tillgång till vad de enligt lag nu har rätt till. MEN, det finns väl fungerande skolbibliotek med personal, bra medieplanering och bestånd – skolbibliotek som är föredömliga i sitt arbete att stödja eleverna med medieför-sörjning, utbildning i mediesökning och läs-främjande aktiviteter.

HZ

**LUST
RUM**

WHATEVER THE
ENVIRONMENT,
LITBUS WORKS.

www.lustrum.com

Regnbågsbibliotek för alla

FOTO: ANNA ÖSTMAN

Nätverket för HBTQ-frågor är det senaste tillskottet i Svensk Biblioteksförenings flora av inte mindre än 22 nätverk.

AV ÅSA EKSTRÖM

GENOM ATT INKLUDERA minoriteter jobbar man för ett toleranterare samhälle, menar HBTQ-nätverkets initiativtagare, bibliotekarien Christer Edeholt som även skrivit en magisteruppsats om unga bi- och homosexuella ungdomars behov av just bibliotek.

Det finns allt för många som tror att "normaliteten" är till för alla och därför begränsar på ett omedvetet plan. Christer Edeholt har djupintervjuat sex bi- och homosexuella ungdomar om deras behov av förebilder under uppväxten. Både killar och tjejer intervjuades. Slutsatsen är att bibliotek är mycket betydelsefulla för

unga bi- och homosexuella ungdomar. Det finns ett stort behov av såväl information som berättelser om homosexualitet, konstaterar Christer Edeholt.

– Berättelser och gestalter att identifiera sig med är viktigt för alla förstås, men blir nog extra viktigt när man tillhör en minoritet, säger han.

Dessa ungdomar är väldigt intressanta som biblioteksanvändare eftersom många av dem är väldigt kunskaps- och berättelsetörstiga samtidigt som de håller sin sexualitet hemlig, menar Christer Edeholt.

Det är en utmaning för bibliotekarier att möta de här ungdomarnas behov eftersom de i regel inte vågar fråga efter de böcker och tidskrifter som de vill ha.

– Jag tror att en av litteraturens viktigaste uppgifter är att verka identitetsstödjande. I litteraturen speglar man sig som läsare och får stöd i att bygga upp den man är eller vill vara.

Olika personer eller gestalter i medierna blir antingen ens förebild eller inte. För HBT-personer är det

– Jag tror att en av litteraturens viktigaste uppgifter är att verka identitetsstödjande, säger bibliotekarien Christer Edeholt på Umeå stadsbibliotek.

särskilt viktigt att hitta förebilder, scenarier och berättelser som kan bekräfta rätten till att vara just den man är eller vill vara. HBT-kulturen har alltför länge varit osynliggjord eller negativt uppmärksammas. Därför är det viktigt att biblioteket tydligt markerar att HBT-personer blir sedda och inkluderade. Tidskrifter, faktaböcker, skönlitteratur och filmer som tematiskt skildrar världen utanför det heteronormativa perspektivet bör lyftas fram. Att få ta del av åsikter, tankar och känslor som finns i böckerna är viktigt för ungdomarna.

– Under min tid som gymnasiebibliotekarie på Östra gymnasiet i Umeå, försökte jag att arbeta för att alla elever ska känna sig välkomna och sedda. När vi skyltade eller bokpratade om kärleksteman var alltid berättelser om homosexualitet en naturlig del av det.

På stadsbiblioteket i Umeå arbetar Christer Edeholt för att inkludera HBT-personer och lyfta queerfrågor. Han har bland annat skrivit en handlingsplan för biblioteket för att få HBT-personer att känna sig inkluderade dagligdags – inte bara under Pride-veckan. Bland annat planeras för en speciell Regnbågshylla där man ska skylta med aktuell och intressant HBTQ-litteratur. Även i programverksamheten ska detta sätta avtryck. På bibliotekets hemsida skapas dessutom en avdelning som i nuläget heter *Regnbågsbiblioteket*.

– Där ska vi samla boktips, filmtips, artiklar och annat med HBTQ-värde. Att lyfta detta är givetvis något som gynnar hela samhället. Samhället blir bättre av högre tolerans och ett öppnare klimat. Det är som jag ser det ett bra sätt att arbeta mot diskriminering också.

Christer Edeholt är medveten om att han har regelverket på sin sida. Det finns mängder av styrande dokument och regler som uttrycker vikten av att arbeta inkluderande och mot diskriminering. Till exempel Bibliotekslagens 8 §: *Folk- och skolbiblioteken skall ägna särskild uppmärksamhet åt funktionshindrade samt invandrare och andra minoriteter bl.a. genom att erbjuda litteratur på andra språk än svenska och i former särskilt anpassade till dessa grupperns behov.*

FN:s konventioner om mänskliga rättigheter är grunden för nationellt och internationellt skydd för HBT-personers åtnjutande av de mänskliga rättigheterna. FN:s kommitté för barnets rättigheter har också framhållit att diskrimineringsförbudet omfattar sexuell läggning. Även EU är nu skyldigt att bekämpa diskriminering, inklusive diskriminering som grundas på sexuell läggning, i alla sina politiska åtgärder och verksamheter. Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (FRA) har granskat läget för HBT-personer sedan vissa EU-medlemsstater antagit lagstiftning som begränsar dessa personers rättigheter. Byråns rapport avslöjar tre underliggande problem för HBT-personer i EU: Att de tvingas leva i tystnad och osynlighet; att de

”

Alla ska oavsett etnicitet, trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning, och social bakgrund ha likvärdiga rättigheter, möjligheter och skyldigheter inom livets olika områden.”

(Övergripande mål för Umeå kommun 2010–2012)

utsätts för våld och att de särbehandlas – till exempel på arbetet, av hyresvärdar eller när de flyttar inom EU.

– Med utgångspunkt i de här dokumenten kändes det angeläget att vi gör något i praktiken också. Vi lever trots allt i en tid när det framförts förslag om att plocka ut HBT-skildringar ur biblioteken i Ryssland. Även i USA pågår diskriminering och censur gentemot HBT-personer. Jag tyckte att ett nationellt nätverk var en bra start för inspiration och diskussion.

Christer Edeholt berättar att responsen har varit god. Under Biblioteksdagarna kommer han att ha en träff med nätverket som i dagsläget består av tjugofem medlemmar.

– Sverige slår sig gärna för bröstet i sammanhanget och tror att medvetenheten om HBTQ-frågor är större än vad det i praktiken är. Men man ska inte glömma att det kanske inte är lika lätt att komma ut i glesbygden som i storstaden. Sociala, ekonomiska, kulturella faktorer spelar fortfarande roll – vi pratar om klass helt enkelt.

I augusti ska Christer Edeholt delta i en internationell konferens i Amsterdam, *International Archives, Libraries, Museums and Special Collections Conference on the Future of Lesbian, Gay, Bisexual and Trans histories* 2012.

Han ska då även passa på och göra ett studiebesök på det största HBTQ-biblioteket i Europa, IHLIA, som är ett internationellt bibliotek, arkiv, informations- och dokumentationscenter för homosexualitet och sexuell mångfald. Biblioteket är en del av Amsterdams stadsbibliotek och IHLIA:s syfte är att samla, katalogisera och tillhandahålla alla medier om HBTQ från hela världen. Christer Edeholt hoppas att på plats försöka knyta kontakter och skapa ett nätverk med andra bibliotek.

– Meningen är ju att Svensk Biblioteksförnings HBTQ-nätverk även ska arbeta internationellt, särskilt i länder där HBT-personer förtrycks eller diskrimineras.

Något som väl är självklart eftersom det ingår i bibliotekets folkbildande, kultur- och demokratifrämjande uppdrag att arbeta för individernas lika värde och att motverka fördomar och diskriminering. ■

Fakta om Svensk Biblioteksförnings nätverk på sid 11

Bok- och tidningstips från Christer Edeholt:

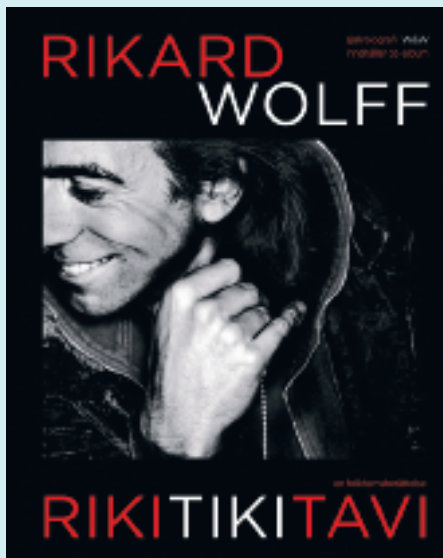
Håkan Lindquist har skrivit flera vackra och positiva romaner med manlig homosexualitet, allt från den sorgliga *Min bror och hans bror* (1993) till den otroligt vackra kärleksberättelsen *Dröm att leva* (1996) och nu senast *Regn och åska* (2011).

Kärlek mellan tjejer skildras i Annika Ruth Perssons *Du och jag, Marie Curie* (2003) och den lite överraskande *Henrietta är min hemlighet* av Maja Hjertzell. *Stjärnor utan svindel* (1996) av Louise Boije Af Gennäs.

Ingrid Sandhagens *Den jag är* (2003) är en ungdomsbok som berättar om transvetism på ett positivt sätt.

Det finns även en del biografier om HBT-personer exempelvis de nyutgivna Rickard Engfors *Allt eller inget* samt Rikard Wolffs *Rikitikitavi*.

Bland klassikerna finns till exempel min favorit Evelyn Waugh's *Brideshead revisited* (1945). Den är väldigt vacker både som bok, film och TV-serie och ljudboken, inläst av Jeremy Irons, är helt fantastiskt.

RFSL:s medlemstidning *Tidningen Kom ut!* borde finnas väl synlig på alla bibliotek, särskilt skolbibliotek, anser Christer Edeholt. QX är också en stor svensk gaytidning med bra HBT-tips.

Hans Olssons bok *Spelar roll* (1993) är den första svenska ungdomsbok med komma-ut-tema som är positiv och upplyftande. Komma-ut-berättelser före den var ofta problematiserande eller med en negativ syn på homosexualitet.

HBT i litteraturen (2009) av Dodo Parikas är en bra samling med tips om böcker. Jan Magnusson, bibliotekarie i Göteborg, har också skrivit bibliografier och samlingar om HBT i litteraturen.

Filmer med HBT-tema känns också viktigt att göra synliga. Filmer som till exempel *Fucking Åmål* (1998) och den roliga, varma och väldigt upplyftande *Beautiful Thing* (1996) är nästan ett måste på alla gymnasiebibliotek. Det finns bra filmtips på webben.

Bra faktaböcker: 2007 gav Natur och Kultur ut praktverket *Gay: En världshistoria* (red. Robert Aldrich). Den är väldigt bra även vid HBT-tema-bokskyltningar eftersom den är stor och syns. *Homo i folkhemmet* (2000) berättar om homo- och bisexuella liv i Sverige från 1950–2000 (red. Martin Andreasson). Svante Norrhems *Den hotfulla kärleken* (2001) berättar om homosexualitet och tystnad i Västerbotten från 1950-talet till och med 1980-talet.

För många ungdomar med invandrarbakgrund kan homosexualitet vara ett extra tabu och farligt. Böckerna *HBT och heder* (2011) av Frida Darj och Hedvig Nathorst-Böös samt *6 om sex: Osynlig minoritet tar till orda* (2003) av Kurdo Baksi, tar upp den problematiken.

Hbt-certifierat bibliotek

HALLONBERGENS BIBLIOTEK i Sundbybergs kommun blir Sveriges första HBT-certifierade bibliotek. Sedan fyra år har RFSL, Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter, satsat på att certifiera verksamheter som arbetar för ett respektfullt bemötande samt en bra arbetsmiljö utifrån ett HBT-perspektiv. Tidigare har bland annat förskolor, vårdcentraler och ungdomsmottagningar certifierats. Bibliotekarien Sofie Samuelsson är genusinspiratör på biblioteket och den som ansvarar för projektet.

– Vi har länge satsat på jämställdhetsfrågor tillsammans med bland annat ABF, och haft exempelvis en genuspåse till utlån. Därför är det rätt självklart att ta klivet över till att även satsa på att jobba utifrån ett HBT-perspektiv, säger Sofie Samuelsson.

Nu ska personalen få gå en utbildning som bland annat tar upp bemötande men även frågor som exempelvis hatbrott. Därefter ser man över biblioteksmiljön och styrdokument för att garantera att verksamheten arbetar strategiskt för en god arbetsmiljö utifrån HBT-perspektivet. HBT-projektet är ett samarbete mellan musikskolan, Hallonet (en mötesplats för unga) och Aggregat (konstnärlig verksamhet för unga).

– Dessutom har vi fått utvecklingsstöd från Svensk Biblioteksförning för att genomföra certifieringen. Vilket vi naturligtvis är glada för.

I december hoppas man att biblioteket ska ha certifierats.

ÅE

”Största främjandet av mina studier hittills”

Ökade besök och positiv respons från både studenter och personal gör att projektet Meröppet vid SLU:s bibliotek i Alnarp fortsätter.

AV HENRIETTE ZORN

KONCEPTET meröppet sprider sig. Under 2010 drev biblioteket vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) i Alnarp och Skara projektet Meröppet. Hösten 2011 startade också SLU-biblioteket i Umeå Meröppet och våren 2012 har planeringen för ett införande i Ultuna påbörjats.

Meröppet i Alnarp har inneburit att biblioteket, dess samlingar och tekniska hjälpmedel blir tillgängliga via passerkort för studenter, forskare, lärare och annan SLU-personal måndag till söndag 7–23. Ordinarie öppet-hållande med bemanning är annars vardagar mellan 8–18 utom fredagar då man stänger kl 16.

I juni förra året gjordes en halvårsutvärdering och nu föreligger en helårsutvärdering där man undersökt antal besök, har genomfört en enkät med studenter och anställda på campus, frågat intressenter via mejl om deras intryck, haft ”klotterplank” i bibliotekslokalen för möjlighet till input samt haft diskussion med bibliotekspersonalen.

Meröppet infördes den 1 december 2010. Under 2011 ökade besöksantalet med 23 procent. Antalet besök uppgick till 91 331 jämfört med 70 507 år 2010.

Biblioteket utnyttjades flitigt under den meröppna tiden på vardagkvällar men kanske allra mest på helgerna.

En enkät som skickades ut i början av 2012 till studenter och anställda vid campus Alnarp visade att 94 procent hade kännedom om det meröppna biblioteket och att 77 procent själva använt sig av det. 30 procent angav att de använder Meröppet någon gång i månaden och 20 procent någon gång i veckan. 16 procent angav att de använder det flera gånger i veckan.

Främst använder man Meröppet till att sitta och plugga, läsa/återlämna böcker, utnyttjar den tekniska utrustningen (datorer, kopiatorer) samt för grupparbeten eller bara som hang-out.

Majoriteten (91 procent) av de som svarat på enkäten tycker att det fungerar bra med det praktiska (passerkort, belysning etc) i det meröppna biblioteket.

De som inte använder biblioteket under den obemannade tiden på kvällar och helger bor i regel långt från campus, använder sällan det fysiska biblioteket, tycker att bibliotekets ordinarie öppettider räcker och/eller vill ha personlig service.

Responsen från både studenter och personal på campus har till övervägande delen varit positiv. ”Största främjandet av mina studier någonsin” och ”Äntligen” var några av kommentarerna på bibliotekets ”klotter-

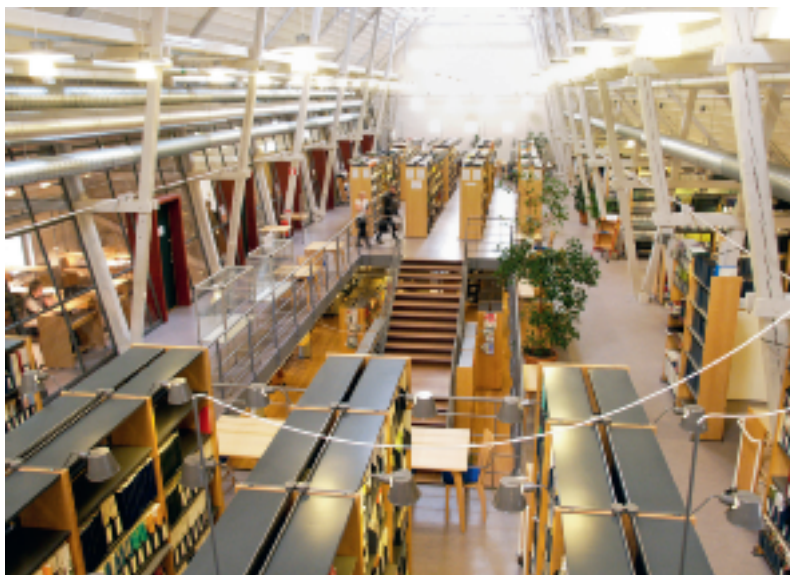

FOTO: JULIO GONZALEZ

Meröppet vid SLU i Alnarp är en succé.

plank”. ”Det sätt som dagens studenter nyttjar biblioteket på är en ’revolution’ med mina ögon sett”, menade en emeritus vid campus. En annan anställd vid campus menade att det i förlängningen ger ”SLU ett gott renommé som öppet och tillgängligt”.

Även bland bibliotekets personal har erfarenheterna av Meröppet varit över förväntan. Överlag tycker man att det har fungerat bättre än väntat och att det var ”skönt att slippa att köra ut folk när vi går hem”. Bibliotekspersonalen lyfter fram positiv respons från både användare och intressenter liksom att man varit tvungen att ompröva en del rutiner. Meröppet har också frigjort tid för personalen att göra saker tillsammans, tex studiebesök eftersom man inte behöver ”stänga”.

Initialt fanns en rädsla för att svinnet ur de tryckta samlingarna skulle öka under de tider biblioteket är meröppet. Det finns ingenting som tyder på det, enligt rapporten. Däremot har skräp och nedsmutsning ökat vilket gjort att man utökat städtimmarna. Några datormöss har också försvunnit men den riktigt stora incidenten under året var ett inbrott där två datorer stals. Efter händelsen skärptes säkerhetsrutinerna. Det finns inga uppgifter angående problem med obehöriga i lokalen.

Utifrån den positiva bild som utvärderingen gett kommer man vid SLU-biblioteket i Alnarp fortsätta med Meröppet. ■

Läs hela rapporten på <http://korta.nu/mifg6>

Library of Birmingham – ett fyrtorn i världsklass

AV ELSEBETH TANK

Stora ambitioner, svindlande kostnader och animerade diskussioner om periferi kontra centrum – det är några ingredienser i det prestigeprojekt som är tänkt att bli Storbritanniens svar på Seattle.

↑
Library of Birmingham
– Storbritanniens svar
på Seattle.

↗
Biblioteksbyggnaden
ska placeras i
stadens absoluta
centrum, granne
med andra stora
kulturinstitutioner och
ett nytt internationellt
kongresscenter
som delar lokaler
med Birmingham
Symfoniorkester.

KRANFÖRAREN ANVÄNDER tjugo minuter för att nå slutdestinationen i kranhuset beläget 90 meter över Birminghams centrum. Härifrån kan han njuta av landets troligtvis mest spektakulära utsikt medan han deltar i uppförandet av ett av Europas ikonbibliotek och säkert det största i biblioteksvärlden. Förmiddagskaffet får han själv ta med sig upp och i lunchpausen måste han åka hela vägen ner för att få sin avtalsenliga timplånga vila med fast mark under fötterna. Sedan stiger han till våders igen.

Hittills har byggnadens byggnadsställningar nått upp till femte våningen men vår lilla delegation från kulturförvaltningen i Malmö får bara tillträde upp till det tredje betongdäcket. Resten är ännu oåtkomligt för nyfikna besökare. Från det utskjutande däck på tredje våningen skådar man ut över West Midland, regionen runt Birmingham; och till och med på detta tidiga stadium är det lätt att föreställa sig fascinationskraften hos de framtida inom- och utomhusterrasserna som publiken om ett par år kommer att fylla med liv.

Att byggnadskomplexet ska upp i hela nio våningars höjd kan ha något att göra med att det nya biblioteket ska tjäna som ett fyrtorn i världsklass och en drivkraft för utvecklingen, inte bara i Birmingham utan i hela regionen. Alltså kan det vara en poäng att byggnaden kan ses på långt håll.

Med en miljon invånare är Birmingham Storbritanniens näst största stad – i invånarantal bara överträffad av självaste London. Men det är ett faktum som man talar tyst om. Under möten med representanter från stadens kulturinstitutioner står det klart att stadens

kollektiva identitet långt ifrån avspeglar den prestige-fyllda självkänsla som ofta medföljer en ställning som "second city".

Med det nya biblioteksbygget har man tänkt i nya höjder. Man uppför ett "monsterbibliotek", som har tilldelats en huvudroll i en överordnad strategi (The Big City Plan) för att återskapa och vitalisera Birmingham. Som många andra stora uttjänta industristäder är Birmingham på väg att omvandlas från industriell kultur till kunskapskultur. Ambitionerna är stora och kommunfullmäktige satsar på att den här omvandlingen ska göra konkreta avtryck i omvärlden – till exempel avtryck på "Mercer Index of World Cities" där Birmingham siktar på att byta sin plats 56 mot en plats bland topp 20 av världens städer.

I ljuset av Birminghams historia är biblioteksbygget verkligen ett modigt stilsifte. Bara att tilldela ett folkbibliotek en så markant roll som drivkraft för stadsutveckling är extraordinärt. Och det extraordinära understryks av byggnadens arkitektur som levererats av de prisbelönta holländska avantgardarkitekterna från arkitektbyrån Mecanoo. De vann den internationella arkitekttävlingen 2008 i konkurrens med bland andra det danska arkitektkontoret Schmidt Hammer Lassen Architects.

I december 2009 och ännu en gång i januari 2010, beslutade sig kommunfullmäktige för att budgetramen för biblioteksbygget ska vara 190 miljoner pund (drygt 1,9 miljarder kronor), och att det ska placeras i stadens absoluta centrum, granne med andra stora kulturinstitutioner och ett nytt internationellt kongresscenter som delar lokaler med Birmingham Symfoniorkester.

Idén om delade lokaler återfinns även i projektet kring biblioteket, som byggs samman med Birminghams största teater, "The Rep".

Bibliotek och teater ska dela entréer, studiescener, bar, restaurang och andra faciliteter. Förhoppningsvis kommer man också att skapa samarbete när det gäller att utveckla innehållet. *"Det är lätt att driva ett barnbibliotek med bokutlån, men tidskrävande att få det att leva"*, konstaterade Birminghams bibliotekschef, Brian Gambles under ett samtal. Närheten till teatern skulle kunna vara ett sätt att blåsa nytt liv och få kvalitet i ett barnbibliotekskoncept under förvandling.

Med referens till forna klassiska biblioteksbyggnader arbetar man med att skapa delar i byggnaden som utmärker sig lite extra – till exempel en fantastisk rotunda med långsträckta hyllsektioner tätt packade med böcker. Detta och andra karaktäristiska inslag i byggnaden drar en linje bakåt i tiden och visar respekt för historien. Det gör en faktiskt lycklig!

Och det är inte för att man har förbisett den tryckta bokens försvagade position. Enligt Brian Gambles får bokrotundan primärt en symbolisk betydelse. Värdefulla fysiska samlingar, först och främst unikt foto- och arkivmaterial, får moderna lokaler med luftkonditionering och andra faciliteter som är nödvändiga för att bevara materialet. Men i övrigt ser man framtidens källor som digitala och nätburna. Och man ser att bibliotek kommer att handla om mycket annat än auktoriserade källor till kunskap.

Det säger sig självt att ett biblioteksbygge av denna karaktär förpliktigar och är en utmaning innehållsmässigt. Målsättningen är klädsamt oblyg. Man vill sätta nya standarder för biblioteksverksamhet i det 21:a århundradet. Det måste betyda att ledning och personal står inför komplexa paradigmatiske utmaningar som, om de lyckas, kommer att leda till en förvandling ifråga om självförståelse, arbetsformer, relationer och kapacitet.

Som om detta inte vore utmaningar nog: våra brittiska kollegor ska samtidigt hantera mycket kraftiga ekonomiska nedskärningar och organisationsförändringar som sätter helt nya dagordningar för verksamheten. Man måste vara gjord av sten om man inte känner ett rejält sug i magen över de strategiska dilemman och val som bibliotekets ledning står inför. Det behövs både en stor portion tur och ett virtuost ledarskap för att föra dessa processer i land.

De senaste åren har biblioteksbudgeten skurits ner och före utgången av 2012 kommer personalen att under loppet av två år ha reducerats med 50 tjänster av totalt 150. Enligt Brian Gambles är många av de som får gå nära pensionsåldern, och de skulle troligtvis inte haft någon framtid i det nya biblioteket – så på det sättet ser han situationen både som en utmaning och en möjlighet. Han framhåller att det nya biblioteket ställer krav på andra och skiftande kompetenser, till exempel när det gäller att stärka kulturverksamheten och arbeta med affärsutveckling, innovation, fundraising och rådgivning.

"Man kan inte driva ett bibliotek i världsklass med en kraftigt decimerad personalstyrka", fastslår Brian Gambles. Därför försöker han få tillbaka den förlorade of-

Med referens till forna klassiska biblioteksbyggnader arbetar man med att skapa delar i byggnaden som utmärker sig lite extra – till exempel en fantastisk rotunda med långsträckta hyllsektioner tätt packade med böcker.

fentliga finansieringen i budgeten genom att vädja till kommunledningen. Målet är att få igen 3,5 miljoner pund (ca 360 miljoner kronor); då är biblioteket tillbaka på den budgetnivå man låg på för 3-5 år sedan.

Även om det skulle lyckas att få tillbaka en del av den offentliga budgeten för att förverkliga biblioteksvisionerna, behöver man också skaffa medel från alternativa kanaler. Kommunledningen har beslutat att Library of Birmingham ska ändra styrform från en traditionell offentlig verksamhet till en privat organisation ledd av "Library of Birmingham Trust". I detta följer biblioteket en trend: alla stadens stora konst- och kulturinstitutioner, drivs framåtriktat av stiftelser och ideella organisationer och är frikopplade från den offentliga förvaltningen. Fördelarna sägs vara enklare tillgång till externa finansieringskällor och färre utgifter till offentliga omkostnader.

Med en ny "trust" som organisatorisk ram hoppas Brian Gambles kunna samla in 34 miljoner privata pund till medfinansiering av biblioteksbygget. Tillfrågad om nackdelar med arrangementet, pekar han på det stora ansvar som överförs till en privat styrelse samt risker i förhållande till den demokratiska kontrollen.

Den dåliga ekonomin drabbar naturligtvis hela systemet och betyder att mycket stora stadsdelsbibliotek har förlorat resurser. Det är smärtsamt i områden med 100-200 000 invånare, med många barn och unga och en stor mångfald i befolkningssammansättningen, med hög arbetslöshet och med ett avstånd på 14-16 km till Birmingham City Centers kulturella högborg.

Situationen har lett till en het offentlig debatt om det lokala i förhållande till det centrala och om nödvändigheten i att bygga ett nytt enormt centralbibliotek och därmed binda upp stora resurser. Men nu är det på gång. Storbritanniens svar på Seattle. Library of Birmingham öppnar den 1 juni 2013. ■

ÖVERSÄTTNING:
EVA JÖNSSON

Flytande bestånd – desperat försök att vända en negativ trend

Med 'flytande bestånd' försvagas mötet mellan bibliotekarie och användare när biblioteksbesökaren inte längre möter den som köper in böckerna. Möjligheten till dialog upphör, skriver Håkan Grissler, Göteborgs stadsbibliotek.

MED "FLYTANDE BESTÅND" menas medier i en biblioteksorganisation som inte har någon fast placering, utan som hamnar, efter lån, på det bibliotek där de lämnas. En biblioteksorganisation kan vara en kommun eller en region. Inköpen centraliseras och mediabudgeten blir ofta en. Målet är dels att minska medie- och transportkostnader, dels att få ett mer rationellt användande av mediabeståndet. Någon analys som använder fler variabler än transportkostnader och nyttjandegrad, tex kvalitativa frågeställningar, har jag inte sett. I Stockholm och Göteborg praktiserar man i större eller mindre grad "flytande bestånd".

Idén kommer ursprungligen från USA och heter då "floating collection". På svenska har det symtomatiskt blivit "bestånd" i stället för "samling".

"Flytande" är en metafor, böckerna flyter ju i verkligheten inte. "Flytande" har positiva associationer till det ohämmade och naturliga. Här finns ingen byråkrati som sätter gränser, som hämmar det fria flödet. När man väljer en bild vill man förmedla ett budskap men kanske också dölja något.

"Flytande bestånd" är, då mer dolt, en fortsättning på tendensen att driva på biblioteken i en mer marknadsliberal riktning. I denna ideologi är ju den underliggande föreställningen om en "naturlig" ekonomi stark. Låter man marknaden vara "fri" får vi ett fritt samhälle och fria individer. "Flytande växelkurs", "varuflöde" och "pengaflöde" är begrepp man kommer att tänka på. Flexibilitet och förändringsbenägenhet är andra byggklossar i retoriken.

Tankefiguren "flytande bestånd" är densamma som i ekonomin – tar man bort regler och styrning för biblioteksmedier hamnar böcker och skivor där de används. Måttet här är naturligtvis statistiken. Böckerna används mer och därmed är succén uppenbar.

"Flytande bestånd" får en del oförut-

sägbara konsekvenser. En är antagligen att katalogen växer i betydelse. Besökaren som går till biblioteket för att på plats se vad som finns, är förloraren. Ena dagen finns en samling, nästa dag inte. För att använda katalogen behöver man inte gå till biblioteket, inte heller för att beställa böcker. Detta innebär att biblioteken ytterligare spår på tendensen att det fysiska biblioteket förlorar i attraktion, något som den explosionsartade IT-utvecklingen, datorer, iPhones och iPads, är huvudorsaken till. Biblioteket lägger sig platt för en utveckling, som med ett understatement kan kallas för en utmaning.

En annan tendens som förstärks med "flytande bestånd" är att bibliotekariens roll ytterligare urholkas. För i ett bibliotek där samlingen har slutat att existera blir det svårt att föreslå och hitta media. Vi får hänvisa till katalogen.

Är det slut med samlingen? Samling kan väl låta som motsatsen till flytandets frihet och gränslöshet. Men samlingen är ju inte statisk. Hade den varit det hade det nog varit tomt på biblioteken. En bra och aktuell samling är mer än sina delar. Den har det historiska perspektivet och det geografiska, den visar på bredd och djup. Från ett ämne leds man över till andra. En samling kan vara en förutsättning för en bildningsgång eller en inspirationskälla till en sådan.

Förutom bibliotek tänker man också på museer när samling kommer på tal. Man kan säga att Göteborgs konstmuseum har en bra samling av nordisk sekelskifteskunst. Då kanske man menar att den täcker upp det bästa ur olika stilarter under dessa decennier. Varje verk är viktigt för helheten. Men låt samlingen flyta!

När bibliotekarier beskriver framtidens bibliotek är ofta "mötet" en viktig del, biblioteket som mötesplats. Tyvärr är det sällan som tankarna utvecklas mer systematiskt. Med "flytande bestånd" försvagas ett möte, det mellan bibliotekarie och användare. Det

Håkan Grissler.

beror på att biblioteksbesökaren inte längre möter den som köper in böckerna och en möjlighet till dialog upphör.

Om något är flytande, gränslöst och flexibelt, hur fungerar det då om kärlet är hårt och oföränderligt? Man skulle tro att "flytande bestånd" utgör ett harmoniskt tillstånd, där medier liksom klarar sig självt. Det stämmer inte! Det flytande, media, fyller vissa kärl, bibliotek, men tömmer andra.

Om vi återgår till metaforen "flytande bestånd", så kan vi fråga oss hur den media bör vara beskaffad för att klara sig bäst i systemet, för att kunna flyta med? Hur går det med det som är tungt? Sjunger det? Och med det som är kantigt? Fastnar det? Med det som flyter åt ett annat håll? Mitt stalltips är att "flytande bestånd" kommer att gynna det strömlinjeformade och lätta.

"Flytande bestånd" är det senaste desperata försöket att vända en negativ trend för folkbiblioteken. Idén har samma karaktär som, och blir den logiska följd av, centraliserade profilinköp från bokhandeln. Resultatet kommer att bli ytterligare en kvalitetssänkning och att bibliotekens ställning i samhället försvagas. Vi väntar fortfarande på en genomgripande analys och diskussion av folkbibliotekens roll i IT-samhället.

HÅKAN GRISSLER

Göteborgs stadsbibliotek

FOTO: SARA LARSSON

NORGE

E-boksprojekt

Den norska inköpsordningen garanterar förlagen en försäljning av minst 1 000 exemplar skönlitterära böcker för vuxna och 1 550 exemplar av barn- och ungdomsböcker, som sedan sänds till folk- och skolbibliotek. Kulturrådet betalar en del av författarnas royalty. Nu ingår också e-böcker i ett försöksprojekt som ett urval av bibliotek spridda över hela landet, deltar i. Det är viktigt att Kulturrådet stödjer litteratur oavsett vilket format den kommer ut i, skriver Kulturrådet i sitt nyhetsbrev. Projektet innebär att av de 1 000 exemplar som köps av en skönlitterär titel för vuxna, ska 970 vara pappersböcker och 30 i e-boksformat. E-böckerna behandlas som pappersböcker och får alltså inte lånas ut till mer än en låntagare åt gången. Uppgåelsen består i att Kulturrådet betalar samma pris som det skulle ha gjort om 1 000 pappersböcker hade köpts in. Inga ändringar sker heller när det gäller författarsättning och royalty till förlagen. Avtalet gäller bara försöksprojektet och berör inte inköpsordningen och eventuella framtida avtal om e-böcker. Förlagen planerar att ge ut närmare 70 e-böcker under våren och troligen dubbelt så många under hösten. Försöksperioden löper under 2012 och fram till slutet av juni 2013. Eftersom biblioteken i projektet själva måste skaffa sig nödvändig teknisk utrustning och administrativa rutiner, kommer projektet knappast i gång fullt ut förrän senare i år.

(www.norskakulturrad.no)

USA

Bistra tider

"2012 State of America's Libraries Report" kom ut i samband med National Library Week i april. Det är en bitvis dyster läsning. Fri tillgång till information är hotad från flera håll. Samtidigt har det svåra finansiella läget i hög grad drabbat alla typer av bibliotek över hela USA. Stora nerdrag-

ningar har skett och förorsakat protester från allmänheten och uppmärksamhet från media. Allra värst tycks skolbiblioteken ha det. Universitets- och forskningsbibliotek har också fått stagnerad budget. Till och med Library of Congress förlorade 9 procent av sin budget och 10 procent av sin personal. Det finns ändå ljusglimtar i rapporten. Användarna har lyckats rädda åtminstone några bibliotek. I de flesta stora städer i USA har utlåning och besök ökat mycket. Biblioteken fortsätter att pröva nya media och nya vägar att ge service.

(www.ala.org)

Hotade böcker

Ett hot mot den fria tillgången till information är försök som ständigt görs att få bort böcker från bibliotekshyllorna. ALA Office for Intellectual Freedom sammanställer varje år "Top Ten List of Frequently Challenged Books". Årets lista, som gäller 2011, har nu offentliggjorts. Sex av titlarna fanns inte med på föregående års tio-i-topplista utan är nya eller återkommande från tidigare år. Det som ändå är sig likt är det som ständigt tycks väcka det starkaste motståndet i USA, nämligen böcker som på något sätt berör sex eller religion. Dit hör märkligt nog Aldos Huxleys *Brave New World*.

Tio-i-topplistan (med motivering):

1. *ttyl, ttfn, l8r, g8r* (serie) av Lauren Myracle: "anstötligt språk, religiös ståndpunkt, sexuell frispråkighet, olämplig för åldersgrupp".
2. *The Color of Earth* (serie) av Kim Dong Hwa: "nakenhet, sexualundervisning, sexuell frispråkighet, olämplig för åldersgrupp".
3. *The Hunger Games*, trilogi av Suzanne Collins: "anti familj och etniska grupper, okänslighet, anstötligt språk, ockultism/satanism, våld".
4. *My Mom's Having A Baby! A Kid's Month-by-Month Guide to Pregnancy* av Dori Hillestad Butler: "nakenhet, sexualundervisning, sexuell frispråkighet, olämplig för

åldersgrupp".

5. *The Absolutely True Diary of a Part-Time Indian* av Sherman Alexie: "olämpligt språk, rasism, religiösa skäl, sexuell frispråkighet, olämplig för åldersgrupp".
6. *Alice* (serie) av Phyllis Reynolds Naylor: "nakenhet, olämpligt språk, religiösa skäl".
7. *Brave New World*, av Aldous Huxley: "okänslighet, nakenhet, rasism, religiös ståndpunkt, sexuell frispråkighet".
8. *What My Mother Doesn't Know*, av Sonya Sones: "nakenhet, anstötligt språk, sexuell frispråkighet".
9. *Gossip Girl* (serie) av Cecily Von Ziegesar: "droger, anstötligt språk, sexuell frispråkighet".
10. *To Kill a Mockingbird* av Harper Lee: "anstötligt språk, rasism".

(www.ala.org)

Slaget om e-böckerna

Ett av hoten mot fri information är förlagens inskränkningar i bibliotekens e-boksutlåning, skriver American Library Association (ALA) på sin hemsida. Redan i början av året, vid ALA:s Midwinter Meeting i Dallas, formulerades en resolution som i skarpa ordalag kritiserade förläggarna. Då bildades också en "ALA Working Group on Digital Content in Libraries", med uppgift att granska förhållandena och rekommendera lämpliga åtgärder.

Utgivningen av e-böcker växer lavinartat, men biblioteken kan inte tillfredsställa den växande efterfrågan på grund av de restriktioner som förlagen lägger. Flera av de stora förlagen (Macmillan, Simon and Schuster och Hachette Book Group) vägrar att sälja e-böcker till bibliotek. Andra begränsar starkt antalet lån per licens. Penguin tillåter inte att biblioteken köper nya titlar. När Random House höjde e-bokspriset kraftigt vädjade ALA till förlaget att tänka sig för. Över hela USA erbjuder två tredjedelar av biblioteken e-böcker. Kraven från allmänheten växer, men förlagen vill alltså stoppa utlåningen. (www.ala.org, http://americanlibrariesmagazine.org, m.fl.)

Den gröna vägen – om parallellpublicering

Behovet av att utvärdera effekterna av den öppna publiceringen har blivit större, men de gamla utvärderingsmetoderna fungerar inte på den nya verkligheten. Månadens uppsats vill diskutera hur effekterna av öppen publicering skulle kunna mätas på ett bättre sätt.

ÖPPEN PUBLICERING AV vetenskapliga texter – Open Access – har förekommit i 20 år. Förespråkarna är fortfarande lika entusiastiska, men tillväxten av de öppna arkiven går enligt många för långsamt. Nu har utvecklingen kommit till en ny fas där man reflekterar mer.

Man brukar tala om två varianter av öppen publicering. Det ena är "guldvägen", som står för publicering i fritt tillgängliga vetenskapliga tidskrifter. Det andra är en "grön väg", som på svenska också ofta benämns parallellpublicering. Det innebär att man lägger avhandlingar, forskningsrapporter och konferensbidrag i öppna arkiv eller direkt på en hemsida.

Det var i början av 1990-talet som man började med parallellpublicering och idag har de flesta svenska lärosäten egna öppna arkiv. Flera svenska forskningsfinansiärer (Vetenskapsrådet, Formas, Riksbankens jubileumsfond) kräver sedan ett par år att den forskning som de finansierar ska parallellpubliceras. För att ytterligare stödja utvecklingen sjösatte Kungliga biblioteket förra året två projekt. Det ena syftade till att informera om upphovsrätt, det andra till att underlätta själva publiceringsförfarandet.

Moa Hedbrant menar att Open Access-rörelsen nu befinner sig i en utvärderingsfas. Mycket har hänt de senaste åren och det öppna materialet ökar hela tiden. Enligt förespråkarna går det ändå i alltför långsam takt. Man räknar med att endast 15–20 procent av de ca 2,5 miljoner vetenskapliga artiklar som årligen ges ut parallellpubliceras i öppna arkiv. Därför vill många kunna peka på ekonomiska och vetenskapliga fördelar i jämförelse med traditionellt publicerat material. Nu sätts fokus på metoder för att mäta den öppna publiceringens effekter.

När man diskuterar hinder för öppen

publicering riktas intresset ofta mot forskarna, som till syvende och sist är de som ska lägga in sina resultat i öppna arkiv. Forskarna själva är oftast positiva till öppen publicering – i princip. Däremot blir det sällan av. Orsaken är att forskarna inte alltid vet hur de ska göra och att de är rädda att det ska ta för lång tid. De känner inte till hur upphovsrätten ser ut och de är osäkra på om en öppet publicerad text kommer att värderas lika högt.

Det finns redan en hel del studier av forskares allmänna attityder till öppen publicering. Det finns också gott om kvantitativa undersökningar av hur den öppna publiceringen rent faktiskt ser ut. Hedbrant vill i sin uppsats i stället undersöka hur forskarna ser på effekter och nytta av parallellpublicering. Hon har därför frågat forskare som själva parallellpublicerat material om hur de upplever att det påverkat deras arbete. Hedbrant ville exempelvis veta om forskarna märkt någon ny sorts respons på sina publikationer. Och spelar det någon roll för forskaren att kunna se andra effekter än de statistiskt mätbara? Har forskaren börjat använda sitt eget material på ett nytt sätt? Tror forskaren att parallellpublicering gynnar den egna forskningen?

Drygt 40 forskare från framför allt Sverige och USA svarade på en enkät. Svaren visade att ungefär en tredjedel hade sett direkta effekter av att ha parallellpublicerat material. De upplevde att spridningen och synligheten ökade. Till exempel blev de kontaktade av andra forskare i högre grad än tidigare och de hade lättare att dela med sig av egna resultat. De blev också mer aktiva själva och använde materialet på nya sätt, exempelvis genom att länka till det mer. En fördel man framhöll var bättre möjligheter att återfinna material, något som sällan nämns i debatten. De upplevde också

fler typer av bekräftelser och erkännanden såsom ökad respons från allmänheten. Däremot uppfattade de flesta inte att de blivit mer citerade än de blev med traditionell publicering.

Författaren menar att uppsatsen pekar på en pågående förändring inom forskningskommunikationen. Den öppna publiceringen gör en mer flexibel och informell dialog möjlig och den ökar samspelet mellan forskare sinsemellan och mellan forskare och allmänhet. Att förmedlingen och kommunikationen håller på att förändras innebär att det är avgörande att man hittar sätt att mäta olika effekter av parallellpublicering. Den öppna publiceringen för med sig nya faktorer såsom antal nedladdningar eller länkingsfrekvens, och det är viktigt att mäta även dessa för att ge en rättvisande bild. Dessutom kan parallellpublicering inspirera forskare, stärka självförtroendet och därmed motivera till fortsatt arbete, vilket inte är oviktigt. Sådana faktorer fångas inte in av traditionella, kvantitativa citeringsmått utan kräver kvalitativa undersökningar.

Samtidigt pekar Hedbrant i sin inledning på tidigare forskning, som visar att det inte räcker med stöd, policyer och rekommendationer för att skynda på publiceringstakten. Och för den delen inte heller nya utvärderingsmetoder. Vill man verkligen få forskarna att parallellpublicera visar de tidigare undersökningarna nämligen att det måste vara obligatoriskt. ■

Moa Hedbrant:
"Impact can come in many guises". En kvalitativ studie om forskares erfarenheter av parallellpublicering

UPPSALA UNIVERSITET, 2011.

Per Nyström

Att göra historia: en kritisk studie av historieämnet som kunskapsorganiserande system

UPPSALA UNIVERSITET, INSTITUTIONEN FÖR ABM, 2011

Per Nyström undersöker i sin avhandling i biblioteks- och informationsvetenskap kunskapsorganiserande system (KOS) inom ämnet historia. I hans material finns två av bibliotekens klassifikationssystem,

Klassifikationssystem för svenska bibliotek (SAB-systemet) och Dewey decimalklassifikation (DDK), men också ett antal historiska verk. Hans syfte är att undersöka den världsbild som avspeglas i de kunskapsorganiserande systemen och är uttryck för kulturellt betingade föreställningar och berättelser. Begreppet kunskapsorganiserande system behöver inte begränsas till bibliotekens system för att organisera kunskap, utan kan innefatta alla systematiska sammanställningar av ett kunskapsområde. De historiska verk som ingår i Nyströms material undersöks också som kunskapsorganiserande system.

Nyström analyserar den huvudsakliga strukturen i huvudklasserna K Historia och 900 Historia & geografi. Han kommer till slutsatsen att historia i klassifikationssystemen är ett geografiskt och kronologiskt organiserat ämne. Nyström jämför klasserna för världshistoria i de båda klassifikationssystemen med kunskapsorganisationen i ett antal historiska grundverk och ser en gemensam syn på historia. När han går vidare, och undersöker ett antal historiska verk som representerar andra sätt att skriva

historia, överensstämmer inte dessa med klassifikationssystemens huvudstruktur. Berättelserna i verken är inte i första hand strukturerade utifrån tid och rum. Av detta drar Nyström slutsatsen att klassifikationssystemen inte längre fungerar för historia. Historia har utvecklats till ett heterogent ämne, som klassifikationssystemen inte kan hantera. Klassifikationssystemen representerar den traditionella indelningen av vetenskaperna. En stor del av litteraturen idag är tvärvetenskaplig och svår att inordna i klassifikationssystemen. Klassifikationssystemen har svårt att hänga med sin tid.

Jag har läst Nyströms avhandling utifrån mina kunskaper om klassifikationssystem. Det är därför jag ser bristerna och hade önskat att han gått djupare i sin analys. Tvärvetenskap är svårt att hantera i hierarkiskt uppbyggda system, men både SAB-systemet och DDK har gått mot ökad fasettering, där den hierarkiska strukturen kompletteras med element som kan adderas för att uttrycka andra aspekter. I båda systemen finns tex tillägg för historia, plats och tid som kan appliceras på andra ämnen. Det hade varit intressant om Nyström analyserat hur det fungerar. Längre ner i strukturen, och i den praktiska tillämpningen, är skillnaderna mellan SAB-systemet och DDK också större, och det hade jag gärna läst mer om.

Sammanfattningsvis tycker jag att värdet av Nyströms avhandling ligger i analysen av kunskapsorganisationen i historieämnet i sig och i presentationen av historieämnets utveckling. Analysen av klassifikationssystemen är tyvärr väl grund och bortser från många aspekter.

MAGDALENA SVANBERG

Kungliga biblioteket

David A. Swords (ed.)

Patron-Driven Acquisitions: History and Best Practices

DE GRUYTER SAUR, 2011

Frågan om användarstyrt e-boksförvärv är högaktuell på många forskningsbibliotek i Sverige.

Boken belyser med sina elva artiklar, skrivna av författare från olika delar av världen, många

intressanta frågeställningar som jag föreställer mig kan inspirera till diskussion på biblioteken. Det finns dessutom gott om fakta och statistik att fördjupa sig i.

Många författare redovisar undersökningar som visar att bibliotekens samlingar används alldeles för lite. Det kan röra sig om 30-40 % av en samling som aldrig har lånats. En undersökning visade att endast en liten del av samlingen (18,8 %) hade lånats fyra gånger eller mer.

En artikel lyfter med hjälp av publiceringsstatistik dessutom fram problematiken att biblioteken endast har råd att köpa en bråkdel av de vetenskapliga böcker som publiceras.

En tydligare satsning på användarstyrt förvärv ses som ett sätt att lösa dessa problem och det presenteras studier som visar att det är mer sannolikt att en bok som köps på användarnas initiativ också lånas. Med hänvisning till en artikel i Harvard Business Review diskuteras dock både för- och nackdelar med att utgå från användarna.

Användarstyrt förvärv ses genomgående som ett av flera sätt att förvärva och framhålls som särskilt lämpligt för e-böcker som snabbt kan göras tillgängliga. →

PREMIÄR

Digitala biblioteket

Ljudböcker, e-böcker, musik... i mobilen

Biblioteksdagarna 7-9 maj

→ Modeller för användarstyrt e-boksförvärv från olika leverantörer och förlag presenteras. Ett exempel är den modell, som växte fram på Ebook Library: ett stort antal e-böcker blir tillgängliga i bibliotekskatalogen, det går att läsa i en bok upp till 5 minuter gratis, ett lån kostar en viss procent av bokens pris, biblioteken kan bestämma hur många gånger en bok kan lånas innan det blir ett köp, många har tillgång till samma bok samtidigt. Ett bibliotek som testade systemet tidigt såg fördelen med att många titlar (34 000) blev tillgängliga i bibliotekskatalogen. Endast 296 titlar användes så mycket att det blev köp medan 3075 titlar lånades – 59% av kostnaden gick till lån medan 41% gick till köp. Flera bibliotek ser att ett stort antal titlar används mindre än 5 minuter åt gången och dessa genererar därmed inte någon kostnad.

Den viktigaste erfarenheten som biblioteken redovisar är just att många fler titlar än biblioteket har råd att köpa görs tillgängliga i bibliotekets katalog och det är användningen som styr vilka titlar som biblioteket betalar för.

Detta är en slutsats som går som en röd tråd genom hela boken och som också är den viktigaste insikten jag har fått med mig.

När Göteborgs universitetsbibliotek började med användarstyrt e-boksförvärv 2009 laddades bibliotekskatalogen med 55 000 titlar över en natt och användningen började dagen därpå utan någon marknadsföring.

Det vore intressant att fundera på liknande modeller för tidskriftsartiklar och tryckta böcker.

BIRGITTE FOGH

Göteborgs universitetsbibliotek

Allt man borde

NU FÖR TIDEN är karriärbyten så vanliga att vi inte längre förknippar vår identitet med vårt yrke. Du *är* inte längre din yrkesroll, du *jobbar* som. Själv skulle jag bli lite nervös av att vända mig till någon som jobbar som läkare eller som rörmokare – som om deras kompetens egentligen är någon annan och att de bara råkar befinna sig där. Jag är nog lite gammaldags och säger fortfarande att jag *är* bibliotekarie om någon frågar. Det känns inte som att det är en identitet jag behöver stämpla ut ifrån när dagen är slut.

Ingen blir provocerad av en bibliotekarie. Där emot har jag märkt av en bibliotekarie ofta framkallar skam hos den jag möter. De flesta skulle uppenbarligen vilja läsa mer än de gör eller i alla fall vara mer belasta än vad de är. Mötet med en bibliotekarie påminner dem om hur lite de i själva verket läser. Man borde ju..., får jag höra och jag känner mig som en vandrande anklagelse! Framkallar biblioteket samma känsla, undrar jag? I så fall kanske vi inte ska vara så förvånade över att det är stora grupper som vi aldrig når. Vi tror att vi kan nå fram till dem med mer information om biblioteket. I själva verket kanske vi bara bidrar ytterligare till ett redan dåligt samvete. Det vet väl alla redan att bibliotek finns och att det är bra att läsa! Ungefär som alla vet att det är bra att träna men det är ju inte säkert att man motionerar för det. Fast man borde. Skam kan mycket väl ta sig uttryck i avvisande.

Under flera år förundrade jag mig över fenomenet personlig tränare. Att betala för att någon ska stå bredvid medan man gör situps och ställa in några vikter på de självinstruerande maskinerna. Varför då? Vill man fördjupa sig i olika sätt att bygga biceps finns det både träningsböcker och utförliga instruktions-sidor på nätet att välja bland. Så vad är det man betalar för?

Jag skulle gissa att det är relationen snarare än informationen man betalar för. Att någon ägnar sin fulla uppmärksamhet åt just dig och din utveckling, lägger sin hand mellan dina skulderblad tills ryggen sträcker på sig alldeles av sig självt. Det viktigaste är nog inte att det är en personlig tränare, det viktigaste är nog att bli sedd av någon man litar på. Därför undrar jag om det går att nå de som inte läser men som vet att de borde läsa genom att erbjuda det träningshalletarna erbjuder de otränade med dåligt samvete, nämligen en relation istället för ytterligare information. Boktips kan man faktiskt hitta överallt, böcker likaså. Det ska till något annat. Ett samtal.

Tänk så här: Boka tid med din läscoach och gör upp en läsplan tillsammans! Ni träffas regelbundet, diskuterar böckerna ni valt och går vidare utifrån det. Visst låter det lockande! Läsfrämjande men framför allt läsaruutvecklande. Det är nästan så jag kunde göra avkall på min bibliotekarieidentitet för att se om det gör någon skillnad. Hej, jag heter Nina, jag jobbar som läscoach. Fråga efter mig på biblioteket!

Ps. Jag var förstas tvungen att se efter om det redan fanns läscoacher och gjorde en snabb bibliotekariesökning, dvs googlade: Menade du livscoach? får jag tillbaka. Ja du, tänker jag, kanske det...

BiblioteksGUIDE i mobilen

WAGNER

www.wagnerform.se

Notiser

Biblioteksdriften i Nacka

BESLUT OM vem som kommer att ta över driften av biblioteken i Nacka väntas fattas på ett extra sammanträde i kulturnämnden 25 april. Upphandlingsförloppet fördröjdes efter att Förvaltningsrätten slagit fast att kommunen gjorde fel när en av intressenterna, Svenska Boklån AB, uteslöts ur biblioteksupphandlingen. Men Svenska Boklån har, efter viss betänketid, meddelat att bolaget inte tänker lägga ett nytt anbud på biblioteksdriften.

Enligt dokument som BBL har tagit del av hade bolagets vd Per Magnus Wicén och Peter Waara riktat in sig på Fisksätra och Orminge där de tänkte utveckla ett koncept enligt den brittiska biblioteks-förlagan Idea Store. Svenska Boklån uppger att man har utvecklat ett exklusivt samarbetsavtal med Fryshuset "eftersom deras idéer och erfarenheter vad avser utsatta gruppers särskilda behov är i en klass för sig". Svenska Boklån lägger inte bud denna gång men tänker fortsätta att arbeta "för litteraturen som demokratins och samhällets verktyg mot intolerans och utanförskap".

ÅE

VILA I FRID – KRISTIINA KOLEHMAINEN

SERIETECKNARNAS BESKYDDARE, främjare och outtröttliga marknadsförare – Kristiina Kolehmainen avled den 27 mars 2012 i sviterna efter en långvarig cancersjukdom.

Kristiina Kolehmainen föddes 1956 i Finland, flyttade till Sverige 1985 och var bibliotekarie på Stockholms stadsbibliotek åren 1985–95. Mest känd var hon som initiativtagare till och grundare av Serieteket som öppnade 1996 på Kocksgatan på Södermalm i Stockholm. Målgruppen var unga vuxna, cirka 18–25 år, och verksamheten skulle stå på tre ben: ett bestånd av serieböcker för utlåning, ett referensbestånd till studier och fördjupning, och en omfattande programverksamhet kring tecknade serier.

Inspiration hade Kristiina Kolehmainen fått 1995

i franska Angoulême, när hon som en av de första svenskarna gästade den internationella seriefestivalen professionellt. Seriebiblioteket i Angoulême – en institution som tar seriekonsten på allvar – ett sådant ville hon också skapa i Sverige.

Hösten 1999 flyttade Serieteket från de ursprungliga lokalerna på Söder till Kulturhuset i city. Samtidigt ändrade man fokus mot en något äldre målgrupp.

Fram till sin död var Kristiina Kolehmainen chef och programansvarig på Serieteket.

I Seriesverige kände man henne som en kunnig, driftig och uppfinningsrik profil. Hon initierade, deltog i och ansvarade för en mängd serierelaterade evenemang alltifrån utställningar (utställningsproducent), översättningar (bl a av Arne Anka till finska) till festivaler (bl a Small Press Expo/Stockholms internationella seriefestival). Hennes roll som introduktör av högkvalitativa serieskapare – både i Sverige och utomlands – kan inte underskattas. Det Kristiina Kolehmainen inte visste om serier var inte värt att veta.

På Seriefrämjandets Seriewikin finns ett urval av alla de produktioner som bar Kristiina Kolehmainens signatur. Läs också de fina ord som Kristiina Kolehmainens medarbetare tillägnar henne på Serieteketbloggen. Minns henne gör också Bart Beaty på Comics Reporter och Didier Pasamonik på belgiska ActuaBD och många, många fler – på Serieteketbloggen finns ett imponerande urval av alla dem som velat hylla och minnas Kristiina Kolehmainen.

Själv minns jag en outtröttlig eldsjäl som brann för serier och dess skapare – jag vet också hur svårt hon ibland hade för att få gehör för och resurser till olika idéer och projekt.

När Serieteket firade sitt ettårsjubileum 1997, sade hon bl a i en intervju i BBL som svar på frågan vad hon får alla sina idéer ifrån: "...herregud, idéer är väl inte det som saknas! Idéer har jag hur många som helst, det är tiden och byråkratin som är problemerna".

Med sin driftighet lyckades hon nästan alltid ro iland det hon ville och föresatte sig.

Sådan är en sann eldsjälens natur.

HENRIETTE ZORN

Fritt från FAS

FORSKNINGSMYNDIGHETEN för arbetsliv och socialvetenskap, FAS, gör sin bokutgivning gratis via webben i år. FAS, stöder grundforskning och behovsstyrd forskning på arbetslivsområdet och inom social- och folkhälsovetenskap. Varje år ger myndigheten ut två boktitlar som är en sammanställning baserad på godbitarna ur årets forskning. Under april kommer dessa titlar, som idag kostar pengar, att kunna laddas ner som en PDF-version via myndighetens webbplats. Syftet är att öka tillgängligheten och därmed spridningen av böckerna till bredare målgrupper. Enligt Anna-Karin Engvall, kommunikationschef på FAS, är det mycket välskrivna böcker som nu görs tillgängliga för fler läsare.

– Flera av böckerna används vid universitetsutbildningarna och är säkerligen av stort intresse för flera studenter, säger Anna-Karin Engvall, kommunikationschef FAS.

FAS kommer framöver att satsa mer på nyhetsbrev och andra nätpublikationer.

ÅE

Vill satsa på biblioteksfrågor

FÖRFATTAREN GUNNAR ARDELIUS är föreslagen till ny ordförande i Författarförbundet efter Mats Söderlund som lämnar vid förbundets årsstämma den 11 maj. Det är också på årsstämman som valet av ny ordförande sker.

Idag är Gunnar Ardelius ordförande i Författarförbundets Biblioteksråd och om han blir vald är det också biblioteksfrågor jämte demokrati-frågor som han bla vill arbeta för.

Gunnar Ardelius är född 1981 och debuterade 2006 med ungdomsboken *Jag behöver dig mer än jag älskar dig och jag älskar dig så himla mycket*.

Sedan dess har han skrivit ytterligare två ungdomsböcker: *När du blundar tittar jag* (2007) och *Bara kärlek kan krossa ditt hjärta* (2010) som är en fristående fortsättning på den hyllade debutromanen.

I mars i år debuterade han som vuxenförfattare med den uppmärksammade romanen *Friheten förde oss hit*.

I Sveriges Författarförbunds Biblioteksråd sitter idag följande ledamöter: Madeleine Hjort, Kalle Güettler, Lena Kallenberg och Arne Jonsson.

Gunnar Ardelius

FOTO: SARA MORITZ

FOTO: JACO KLAMER

Guus Kuijer.

Alma-priset 2012

ÅRETS MOTTAGARE av Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne (ALMA), världens största barn- och ungdomslitteraturpris, är den nederländske författaren Guus Kuijer. Prissumman är fem miljoner kronor.

"I hans böcker är respekten för barnet lika självklar som avståndstagandet från intolerans och förtryck", skriver juryn i sin motivering.

Pristagaren tillkännagavs under den pågående barnboksmässan i Bologna i Italien. ALMA-juryn framhåller Guus Kuijers kompromisslösa barnperspektiv och att böckernas budskap genomgående är tolerans, förståelse och vidsynthet.

Guus Kuijer är född 1942 och debuterade som författare 1975. Han har skrivit ett trettiotal böcker för barn och ungdomar. *Med mej är allt okej* (2005) är en av böckerna i serien om flickan Polleke. Guus Kuijer har även skrivit *Boken om allting* (2004) och *Florian Knol* (2006). Kuijers böcker finns översatta till mer än ett tiotal språk, däribland svenska. Han har tidigare prisats med bland annat Deutsche Jugendlitteraturpreis och Nederländernas största barnlitteraturpris, Gouden Griffel.

I år var 184 kandidater från 66 länder nominerade. Syftet med priset som i år delades ut för tionde gången är att stärka och öka intresset för barn- och ungdomslitteraturen.

Guus Kuijer kommer att få ta emot priset vid en ceremoni i Stockholms konserthus den 28 maj.

ÅE

Snart på nytt jobb

KB:S DEWEY-EXPERT, Magdalena Svanberg, lämnar Kungliga biblioteket för att börja ett nytt jobb på Karolinska Institutets universitetsbibliotek.

Hon tillträder sin nya tjänst den 14 maj i år och det innebär att hon i någon mån släpper Dewey-frågorna även om hon kommer att ha användning för kunskaperna i det nya jobbet.

– På KIB kommer jag att undervisa forskarstudenter i informationssökning och biblioteksanvändning, berättar Magdalena Svanberg.

Magdalena Svanberg har jobbat drygt tolv år på KB och profilerat sig i frågorna kring en övergång till Dewey. Första gången hon själv fördjupade sig i möjligheten att införa Dewey i svenska bibliotek var 2005, i samband med en kurs där bland annat föreläsare och Dewey-användare från USA och Norge medverkade (se bla BBL nr 5/2011).

2006 ledde hon en förstudie – "Övergång till Dewey Decimal Classification: Vad skulle det innebära?" – i vilken hon presenterade konsekvenserna av en övergång till Dewey. 2008 fattade KB beslut om en övergång från SAB till Dewey, och 2011 hade 35 lärosätes- och forskningsbibliotek fattat beslut om att använda Dewey.

– Det är klart att det är tråkigt att släppa något som man har hållit på med så länge men projektet är slutfört och övergången är igång och de allra flesta som bestämt sig för en övergång har också praktiskt tagit i tu med det. Så samtidigt är det också en bra skarv för mig att göra något annat, säger Magdalena Svanberg.

På folkbibliotekssidan har man förhållit sig mer avvakande till en övergång även om det så smått har börjat röra på sig. Forskningsbiblioteken väljer Dewey – när följer folkbiblioteken efter? – den frågan är fortfarande relevant.

Harriet Aagaard, katalogansvarig på virtuella enheten vid Stockholms stadsbibliotek, sammanställde 2010 för Svensk Biblioteksförnings räkning, rapporten "En svensk övergång till BDK – vad innebär det för folk- och skolbibliotek?". Finns att ladda ned från Svensk Biblioteksförnings hemsida: <http://korta.nu/jmr2u>

HZ

Nattöppna bibliotek i Malmö?

MALMÖ BÖR prova att ha nattöppna bibliotek på försök för att öka tillgängligheten. Det är Malmös socialdemokrater som föreslår detta. Bibliotekschefen Elsebeth Tank tror att det kan bli svårt att förverkliga i dag men att utökade öppettider exempelvis på Garaget kan vara en fullt möjlig väg att gå. Det var Emelie Olsson och Åsa Waldermarsson i den feministiska S-föreningen Avantgarde som skrev motionen som antogs under Malmös socialdemokraters årsmöte i slutet av mars. Det var deras egen irritation över de inte så generösa öppettiderna som fick dem att ta initiativet. I motionen beskrivs biblioteken som en "omistlig resurs för ett levande och demokratiskt Malmö" men med alltför få öppettimmar.

Åsa Waldermarsson säger till BBL att nattöppna bibliotek innebär en möjlighet till fler flitiga biblioteksanvändare och därmed fler boklån. Som ett inspirerande exempel nämns det nattöppna, obemannade biblioteket i Veberöd i Lunds kommun där låntagare kan komma in efter stängningsdags med lånekort och pinkod. Något som fungerar bra i ett litet samhälle där man känner varandra väl men kanske inte helt idealiskt i en stad av Malmös storlek, konstaterar stadsbibliotekarie Elsebeth Tank.

– Helt nattöppna bibliotek tror jag inte är realistiskt i dagsläget men utökade öppettider på Garaget kan vara möjligt. Men det är inte helt säkert att vi når fler nya biblioteksanvändare på detta sätt. Snarare kan det vara den grupp som redan använder biblioteket i dag som kommer att få en utökad service, säger Elsebeth Tank.

ÅE

Margareta Lundberg Rodin.

Borås laddar för jubileum

I ÅR firar Bibliotekshögskolan i Borås 40 år. Høstterminen 1972 startade den allra första bibliotekarieutbildningen i Borås. En av studenterna i den första årskullen var Margareta Lundberg Rodin, numera prefekt på Institutionen biblioteks- och informationsvetenskap/Bibliotekshögskolan (BHS). Sedan hennes tid som student i Borås har mycket förändrats. Från att ha varit en ren bibliotekarieutbildning med stark yrkesinriktning har utbildningarna akademiserats och BHS har utvecklat masterprogram, forskarutbildning och byggt upp forskning inom det Biblioteks- och informationsvetenskapliga området. Numera finns här även webbredaktörsutbildning, forskning om sociala medier och kulturpolitik – bland mycket annat.

Enligt Margareta Lundberg Rodin kommer jubileet att genomsyra det mesta som görs vid högskolan i år.

Jubileumsfirandet 2012 kommer att intensifieras fram emot hösten och festen med stort F är planerad till den 12 oktober. Då blir det 70-talsnostalg och många kära återseenden när personer från Bibliotekshögskolans historia – alla som studerat vid institutionen – bjuds in till firandet.

Då kommer också forskning presenteras och en kavalkad av lärare, prefekter, forskare och studentrepresentanter – från dåtid till nutid, kommer att passera revy. F d statsminister Ingvar Carlsson har bjudits in – och tackat ja – till att vara inledande talare. Passande med tanke på att han är "gammal Boråsare" som tillika var utbildningsminister när det begav sig.

HZ

KIB rankas högst

I TIDNINGEN Fokus nya rankning över Sveriges bästa högskolor toppar Karolinska Institutet listan över bästa bibliotek.

KIB toppar också listorna över bäst presterande elever, mest effektiva studenter, mest personal utanför undervisningen, högst lärartäthet samt flest som får jobb efter examen. Ändå hamnar KIB på nionde plats totalt sett i rankningen.

För första gången baserar sig Fokus rankning, som publicerades i slutet av mars, på studenternas egna preferenser. I rankningen ingår 26 svenska högskolor och universitet och urvalet har skett i enlighet med Högskoleverkets definitioner av lärosäten. Målet har varit att mäta utbildningens kvalitet utifrån vad studenterna själva anser vara viktigt. Därvidlag har 23 olika variabler använts såsom mest lärarledd undervisning, flest sökande per plats, flest som får jobb efter examen, mest påkostade lokaler, bästa studieort, bästa bibliotek m fl variabler.

God tvåa över lärosäte med bästa bibliotek är Sveriges lantbruksuniversitet (som bla infört Meröppet vid flera av sina bibliotek, se också sid 27). På tredje plats hamnar Gymnastik- och idrottshögskolan, på fjärde plats Handelshögskolan och på femte plats, Uppsala universitet.

Handelshögskolan i Stockholm hamnar på första plats i den totala sammanräkningen av olika variabler, följd av Lunds universitet, Chalmers, Uppsala universitet samt Sveriges lantbruksuniversitet.

På Handelshögskolan finns de högsta lärarlönerna, den högsta akademiska nivån på lärarna, störst antal sökande i förhållande till antagna, bästa utbytesmöjligheterna (internationellt) och högst lön efter avlagd examen. Handelshögskolan toppar också listan över det lärosäte som det är svårast att komma in på. Det enda som drar ned betyget är att Stockholm inte anses vara en ideal stad att studera i: dyrt, trångt och svårt att få bostad i.

Och studieortens beskaffenhet är viktig när studenterna själva får bestämma vad som gör en högskola attraktiv – i Fokus rankning den absolut viktigaste faktorn i valet av högskola. Den akademiska nivån skattas också högt, kommer på andra plats. På delad tredje plats följer sedan socialt liv, lokaler och praktiska värden tex om det är lätt att hitta bostad, grupprum och bibliotek samt studentrelaterade värden som jobb och lön efter examen, flest sökande per plats etc.

I den sammantagna rankningen hamnar Högskolan i Jönköping på en åttonde plats, alltså före KIB och strax efter KTH i Stockholm. Detta beror, enligt Fokus, på att Jönköping är en av få högskolor som håller en relativt jämn nivå inom de flesta variabler. De kammar sällan hem topppoäng, men gör också få direkta bottenpoäng. Till skolans styrkor hör effektiva elever, den höga andelen lärarledd tid samt ett högt antal studenter som gör internationella utbyten.

HZ

Nytt pris

FÖRFATTARCENTRUM VÄST och Kultur i Väst har instiftat ett nytt pris – Författarnas bästa bibliotek. Priset ska gå till ett bibliotek i Västra Götalandsregionen som under det senaste året har visat självständighet och mod vad gäller bokningar av författare. Förhoppningen är att priset ska leda till en diskussion där man tittar på processen kring val av författare, tex hur man väger litterärt innehåll mot parametrar som försäljningssiffror och popularitet. Man hoppas att priset ska sporra till "mångfald och djup i utbudet".

Nu väntar man på nomineringar till det nya priset som kommer att delas ut för första gången på Bok & Biblioteksmässan i Göteborg i september 2012. Sista dag för att nominera är 1 september och vem som helst kan nominera. Det går även att nominera sitt eget bibliotek.

Det vinnande biblioteket får två författarbesök – "En lång och en kort" – Författarcentrum Västs koncept för att uppmuntra större variation.

– Vi puffar för att biblioteken ska boka två författare samtidigt. På det sättet kan en känd författare få sällskap av en mindre känd. Inte sällan är det den senare som publiken tar till sitt hjärta, säger Kennet Klemets på Författarcentrum Väst.

HZ

BÄSTA BIBLIOTEK I FOKUS RANKNING

- 1 Karolinska institutet
- 2 Sveriges lantbruksuniversitet
- 3 Gymnastik- och idrottshögskolan
- 4 Handelshögskolan i Stockholm
- 5 Uppsala universitet
- 6 Lunds universitet
- 7 Göteborgs universitet
- 8 Linköpings universitet
- 9 Högskolan i Gävle
- 10 Chalmers tekniska högskola

SVERIGES BÄSTA HÖGSKOLOR I FOKUS RANKNING

- 1 Handelshögskolan i Stockholm
- 2 Lunds universitet
- 3 Chalmers tekniska högskola
- 4 Uppsala universitet
- 5 Sveriges lantbruksuniversitet
- 6 Umeå universitet
- 7 Kungliga Tekniska högskolan
- 8 Högskolan i Jönköping
- 9 Karolinska institutet
- 10 Linköpings universitet

Notiser

Ökat e-bokslånande

ALLT FLER lånar e-böcker från folkbiblioteken. Antalet utlån av e-böcker ökade med 134 procent mellan 2009 och 2011 – från 276 000 lån till 646 870. Det visar KB:s preliminära folkbiblioteksstatistik för 2011. Samtidigt står utlåningen av fysiska medier kvar på samma nivå som tidigare. Detsamma gäller antalet besök, filialer och det totala beståndet. Siffrorna i sammanställningen baseras på svar från 280 av 290 tillfrågade folkbibliotek. Större utbud av e-böcker, surfplattor och läsplattor kan förklara varför e-böcker blivit så populära. En bidragande orsak kan också vara uppmärksamheten kring utlåningen av Zlatan Ibrahimovics självbiografi.

Statistiken visar att den totala utlåningen från folkbiblioteken ligger i stort sett oförändrat på 69 miljoner lån. Fortfarande är det någon form av tryckt bok, tidning eller tidskrift som står för 82 procent av utlånen.

Dessutom rapporteras att fler årsarbeten utfördes på folkbiblioteken 2011 jämfört med året innan. Antalet anställda personer har ökat något.

– Om siffrorna står sig är det förstås positivt att vi verkar se ett trendbrott. Vi vet också sedan tidigare att satsningar ger resultat. Att investera i personal och medier gör helt enkelt skillnad, säger Niclas Lindberg, Svensk Biblioteksförnings generalsekreterare. Slutliga statistikuppgifter publiceras i en rapport i juni.

ÅE

Få fler på digitåget

SISTA VECKAN i mars gick Get Online Week av stapeln – en kampanj i hela Europa som i år hade ambitionen att få 200 000 européer att upptäcka internet och därmed öka den digitala delaktigheten.

Get Online Week arrangeras av Telecentre-Europe AISBL, som stöds av Europeiska kommissionen och en rad internationella organisationer, däribland Liberty Global, European Broadcasting Union och Telecentre.org.

I Sverige drivs Get Online Week av nätverket Digidel 2013 och stöds bland annat av regeringen och Stiftelsen för Interntinfrastruktur (.se).

I Sverige var målet att få fler än 2 000 nya personer att gå online under kampanjveckan. En bra ambition men hur mäter man den?

Digidel 2013 har på kort tid vuxit till ett stort nätverk med över 240 partners. Kampanjen drivs av offentliga, ideella och kommersiella aktörer, såsom bibliotek, folkbildning, handikappförbund, företag, myndigheter, kommuner och landsting.

Enligt undersökningen "Svenskarna och Internet 2011" står 1,3 miljoner vuxna personer utanför Internet i Sverige. Det vill aktörer i kampanjen Digidel 2013 ändra på. Det gemensamma målet är att få 500 000 fler ut på internet innan slutet av 2013.

Svensk Biblioteksförning deltar genom att på olika sätt arbeta för att stödja sina medlemmar/bibliotek med att integrera arbetet med digital delaktighet i den ordinarie biblioteksverksamheten.

På Biblioteksdagarna i maj kommer tex Gunilla Södow, bibliotekarie och projektledare i Härryda kommun och Viktor Sarge, utvecklingsledare, Region Halland, att dela med sig av sina erfarenheter från projekt av hur man kan väcka lust och ge möjlighet att använda ny teknik. (seminarium 8B: Vi väckte lusten till teknik, onsdag 9 maj kl 9.30).

HZ

OSUND KONKURRENS?

BONNIERFÖRLAGEN INFÖRDE den sista mars olika utgivningsdatum på e-böcker för bibliotek respektive återförsäljare. Bibliotekens låntagare får vänta i fyra månader efter den kommersiella marknadens släpp på en ny e-bokstitel från Bonnierförlagen. Andra förlag har redan tidigare infört olika utgivningsdatum för e-böcker. Norstedts och Piratförlaget har tex en karens på tre månader. Men Bonnierförlagen går alltså ett steg längre för att, som Magnus Nyttell säger i en intervju i Svensk Bokhandel, "hindra osund konkurrens".

Det här steget tog man från förlagens sida mitt i de diskussioner som sedan i slutet av februari i år pågår mellan Svenska Förläggareföreningen och Svensk Biblioteksförning där man gemensamt diskuterar framtida lösningar för hur e-böcker ska kunna erbjudas bibliotekens låntagare.

Hittills i denna "förhandling" har biblioteken fått finna sig i att från förläggarghåll offentligt bli omnämnd i termer som "legal piratmarknad" (SvD 7/3-2012).

Bonnierförlagens tilltag reser onekligen frågor kring med vilket allvar förläggarna egentligen deltar i dess förhandlingar?

Möjligen kan man också tycka att man åtminstone från storförlagens sida skulle umgås lite mer försiktigt med begreppet "osund konkurrens". För hur sund är den monopolsituation på distributionssidan av e-böcker där biblioteken är beroende av en enda leverantör – Elib – där bla både Bonniers och Norstedts har ägarintressen och där biblioteken får betala lika mycket för nya, populära titlar som äldre upphovsrättsfria böcker?

Dialogen mellan parterna har åtminstone utåt mest liknat en monolog – det är en röst och den sätter agendan. Något som Svensk Biblioteksförnings generalsekreterare Niclas Lindberg i viss mån vidgick i sin kommentar till Bonnierförlagens karens.

– De karensen som nu införs visar på de orimligheter som idag finns på den svenska e-boksmarknaden och att nya lösningar måste till. De samtal Svensk Biblioteksförning för med Förläggareföreningen besvärar så klart av de ensidiga försämringar som nu införs, även om bägge parter ser behovet av förändringar.

HZ

BERÄTTARJAGET I Sara Mannheimers roman *Handlingen* har ett rum med böcker – ett Bibliotek med stort B som hon har ärvt av sina belästa och borgerligt bildade föräldrar. Själv har hon vikt sitt liv åt att skapa med händerna och inte läst en enda bok. När hon närmar sig Ryggarna, som hon kallar dem, är det med en blandning av vördnad och skräck. Hennes förväntningar på vad litteraturen, den dagen hon biter i kunskapens frukt, ska uppenbara är enorma. Böckerna ska göra hennes värld större, bilda henne och ge henne visdom. I Hemmets lugna vrå vill hon erövra litteraturen – den smala, svåra som föräldrarna, sambon och andra invigda så självklart väver in eller refererar till i samtalen – och i ett slag ”bli lärd och övermänniskorusig”.

Hon längtar efter vindlande meningar och språklig intimitet men Ryggarnas mäktiga mångfald skrämmer. Var börjar man? Med vilken bok? För berättarjaget är ordningen viktig, man måste ta det från begynnelsen, gå varsamt och noga fram, inte hasta. Rädslan för att inte bli insläppt i den värld som Ryggarna höljer är påtaglig. Påtaglig är också den känsla av hot som rasar genom berättarens inre: en annalkande katastrof eller bara det faktum att livet är ändligt. Försöken att närma sig Ryggarna slutar oftast med en reträtt till Köket och ett besatt putsande av diskbänken. Bara i Mellanrummet – dit Hemmets alla dörrar leder – får kontrollförlusten och ambivalensen härska fritt. Mellanrummet är äventyret och slumpen där berättaren inte sällan strålar samman med sin mer bokvane sambo, som antagligen är på väg till Rummet med Ryggarna.

Efter lång tvekan, många trevande försök och mycket vända närmar hon sig så en dag ånyo Biblioteket, Hon drar den tunnaste men kanske minst lämpade boken ur hyllan: *Litteraturens nollpunkt*. Titeln må vara passande för en Begynnelsebok men Roland Barthes teoretiska essä från 1960-talet om romanens formspråk kanske inte riktigt är det man skulle hänvisa en läsedebütant till, vilket de många citaten i romanen ger vid handen. De Invigda i berättarjagets krets avfärdar också – lätt och självklart som bara invigda kan göra – den som daterad. Men för berättaren blir Barthes essä det motstånd hon

Läst

Sara Mannheimer
Handlingen
Wahlström & Widstrand

måste forcera, det nålsöga hon måste tränga igenom. Under fyra årstider pågår denna närkamp med Barthes teorier, ett existentiellt utforskande där varje ord tycks meningsmättat och får berättaren att reflektera kring skapandet, språket och skrivandet – inte minst förhållandet mellan klass och bildning:

”Det är väl därför jag överhuvudtaget läser *Litteraturens nollpunkt*, för att jag är född bland böckerna, bland borgarna, länkad till ett litterärt språk, till en tanke kring språk, kring ett formspråk, till ett konstaterande att det inte går att komma undan sin hemvist, sin bakgrund, sitt språk”.

Liksom i Sara Mannheimers originella och berörande debutroman *Reglerna*, kretsar det i *Handlingen* (som också var nominerad till Sveriges Radios Romanpris) kring ett existentiellt kristillstånd. Då handlade det om en ung kvinnas behov av att tvångsmässigt ritualisera och organisera vardagen, här om att digna under tyngden av vad man skulle kunna kalla ett bildningskomplex. Metoderna för att parera dessa tillstånd kan för en utomstående te sig komiska men bärs också hos Sara Mannheimers berättarjag av en djup förtvivlan. Man gör klokt i att läsa uppmärksamt. Här ryms gott om överraskande vändningar och dubbeltvigheter gestaltat genom ett språk som bryter i stil mellan underfundig, lite skruvad, humor, ironi och djupaste allvar; ett språk som abrupt kan växla mellan ålderdomliga uttryck, akademisk terminologi och vardag.

Handlingen erbjuder en läsning på flera plan vilket ytterligare accentueras av det missfall som berättaren drabbas av. Här väcks frågor som kretsar kring livet som förutsättning för skapandet, om förlusten som motor i längtan efter litteraturens världar. Hur närma sig den med lust och inte motstånd? Och hur skiljer sig litteraturen från livet?

Den envisa och djuplodande kampen ut ur obildningens utanförskap sker med ett tonfall hos berättarjaget som rymmer lika delar storögd förvåning som intellektuellt raffineman. Det är prövande och samtidigt intressant. Ibland klaustrofobiskt. Som om ingen verklighet funnes utanför språket.

HENRIETTE ZORN

Aktuellt

från Svensk Biblioteksförning

material mailas till se@biblioteksforeningen.org

Ny rapport om biblioteken och samverkansmodellen

Rapporten *Verka samman* beskriver hur bibliotekens intressen tagits tillvara i de fem regionala kulturplaner som skrevs 2010. Rapporten visar att kulturplanerna ledde till att många lokala bibliotekschefer upplevde ett ökat politiskt engagemang för biblioteksfrågorna. Även på regional nivå menade man att biblioteksfrågorna fått ett ökat genomslag – med undantag för Västra Götalandsregionen.

En annan konsekvens av kulturplanerna är att de regionala huvudmännen verkar ha fått en ökad förståelse för bibliotekens funktion som lokala mötesplatser.

Fler regionala än lokala biblioteksaktörer var inblandade i de samtal som föregick planerna. Ibland bjöds inte de lokala bibliotekscheferna in, men ibland avstod man från att delta.

Rapporten visar också att det finns stora förväntningar på både Kungliga biblioteket och Kulturrådet att se lokala och regionala behov och samarbeta inför kommande kulturplaner. Kulturrådet och KB behöver komma överens om vilka frågor som respektive myndighet ska driva samt hur utvecklingsarbetet kan koordineras dem emellan utifrån de resurser respektive myndighet förfogar över.

– Samverkansmodellen med Kulturrådet som part och KB som biblioteksmyndighet förutsätter att det finns en nationell biblioteksstrategi som stöd för diskussionerna om biblioteksutveckling i de regionala kulturplanerna, menar Svensk Biblioteksförnings generalsekreterare Niclas Lindberg.

I remissvaret till utredningen *Spela samman* hade

Svensk Biblioteksförning en annan åsikt om var medel och resurser skulle hamna, än det förslag som sedan blev verklighet. Alla resurser samlades inte hos biblioteksmyndigheten.

– Men nu är det som det är och det finns ingen anledning att tro att förutsättningarna kommer att förändras inom överskådlig tid. Svensk Biblioteksförning ger sig därför med genuint intresse och stor nyfikenhet in i den nya situationen och föredrar att se vilka möjligheter den för med sig, säger Niclas Lindberg.

Rapporten innehåller också tips till bibliotek som är på väg in i samverkansmodellen. Det är till exempel viktigt att bjuda in sig själv om ingen annan gör det och en fördel att lyfta fram bibliotekens långa tradition av samverkan.

FOTO: TORIKEL EDENBORG

Kom ihåg att anmäla dig till Biblioteksdagarna 2012 i Norrköping

I år kan vi presentera en mängd spännande föreläsare och seminarium. Inte minst glada är vi att FN:s nästa vice generalsekreterare Jan Eliasson talar tisdag 8 maj kl. 13.00. Hela programmet hittar du på

www.biblioteksdagarna.se

Föreningen möjliggör HBT-certifiering

Hallonbergens bibliotek i Sundbyberg blir landets första HBT-certifierade bibliotek. Certifieringen möjliggörs av att biblioteket fått 100 000 kr i utvecklingsstöd från Svensk Biblioteksförning.

HBT-certifiering innebär bland annat att all personal genomgår en utbildning. För att få certifikatet kräver RFSL en viss kunskapsnivå hos anställda, ett aktivt arbete för att skapa en öppen och inkluderande arbetsplats och ett respektfullt bemötande. Dessutom ska verksamheten bedriva ett kontinuerligt arbete för att upprätthålla standarden och ha en planlagd kvalitetsgenomgång.

Utbildningsutskottet enigt om Skolinspektionens krav

Svensk Biblioteksförning har frågat utbildningsutskottets ordförande Margareta Pålsson (M) och vice ordförande Ibrahim Baylan (S) hur de ser på bibliotekens roll för utbildning och lärande. Den nya skollagen började tillämpas 1 juli 2011. Lagen innebär att reglerna för skolbibliotek ändrades. Skolinspektionen har ställt upp tre krav som ska vara uppfyllda för att myndigheten ska godkänna ett skolbibliotek.

Generalsekreterare Niclas Lindberg kommenterar:

– För att vända den negativa trenden med sjunkande läskunnighet bland unga måste alla elever ha tillgång till ett skolbibliotek. Därför är det positivt att det finns en blocköverskridande enighet om att skolbiblioteken är viktiga. Men Svensk Biblioteksförning förväntar sig att politikerna är beredda att agera om Skolinspektionens krav inte efterlevs, inte minst efter att KB:s statistik nu visar att många elever saknar ett bemannat skolbibliotek.

FOTO: MEIKER DAHLSTAND.

Margareta Pålsson (M), ordförande:

Vad står på dagordningen just nu?

Just nu följer vi implementeringen av skollagen och Skolinspektionens arbete med att garantera eleverna tillgång till skolbiblioteken.

Vilken är din syn på bibliotekens roll för utbildning och lärande?

Skolbiblioteken är viktiga på flera sätt. Vi lever i en tid där vi har tillgång till en stor mängd information bara ett knapptryck bort, men ingen teknik i världen kan väga upp den kompetenta och kunniga personal som finns på biblioteken för att guida eleverna. Biblioteken spelar också en avgörande roll när eleverna lär sig källkritik.

Vad vill du göra för att skollagen ska efterlevas och att alla elever får tillgång till ett skolbibliotek?

Vi har sett till att Skolinspektionen har fått i uppdrag att säkerställa att skollagen efterlevs. För närvarande finns det ingen anledning att misstänka att det systemet inte fungerar.

FOTO: RIKSDAGEN

Ibrahim Baylan (S), vice ordförande:

Vad står på dagordningen just nu?

Överst på dagordningen står att vända utvecklingen i svensk skola. Varje år sedan den borgerliga regeringen tillträdde har resultaten i grundskolan sjunkit samtidigt spelar föräldrarnas sociala bakgrund allt större roll för hur det går för eleverna. Regeringen gör uppenbarligen inte rätt saker; den gammelmåddiga skolpolitiken funkar inte för att lösa dagens problem. Jag tänker i mitt uppdrag komma med konstruktiva förslag till hur vi ska utforma en modern skola med höga resultat och där alla elever lyckas.

Vilken är din syn på bibliotekens roll för utbildning och lärande?

Biblioteken är viktiga på så många sätt. Bibliotekens läsfrämjande arbete är centralt. Hög läsförståelse kommer ur mycket läsande och det kräver i sin tur läslust. Bibliotekens roll för att skapa läslust är därför oerhört viktig då en god läsförståelse är grunden för en stor del av all inläring. Allas tillgång till litteratur är också central för att alla ska kunna ta del av den kulturella rikedom som litteraturen utgör. Men biblioteken är ju långt från

FOTO: RIKSDAGEN

Grattis till alla IFLA-stipendiater!

Svensk Biblioteksförning harlottat ut 42 resestipendier på vardera 7.000 kr för deltagande på **IFLA i Helsingfors 2012**. Grattis till alla medlemmar som får möjligheten att åka till spännande dagar i Helsingfors. Listan på alla stipendiater finns på föreningens hemsida.

bara böcker. Den informationskompetens som bibliotekarien besitter blir allt viktigare när att söka och sovra i informationsflödet blir alltmer betydelsefullt.

Vad vill du göra för att skollagen ska efterlevas och att alla elever får tillgång till ett skolbibliotek?

Tillgången till skolbibliotek är en av mina hjärtefrågor och jag kommer noga följa hur skollagen efterlevs och jag är beredd att göra vad som krävs för att den ska göra det.

Hälften av landets skolor saknar bemannade skolbibliotek

Kungliga biblioteket har publicerat preliminär statistik för skolbiblioteken.

Statistiken visar att det fortfarande är många skolor som saknar bibliotek. Detta trots att skollagen numera föreskriver att eleverna ska ha tillgång till skolbibliotek och Skolinspektionen i flera uppmärksammade fall har förtydligat att en skola inte kan få tillstånd utan att leva upp till kravet.

– Även om statistiken är preliminär är det oacceptabelt att hälften av landets skolor saknar bemannade skolbibliotek. Regeringen måste vidta åtgärder för att säkerställa att alla elever får lika tillgång till den resurs för lärandet som skolbiblioteken är, kommenterar Niclas Lindberg, generalsekreterare för Svensk Biblioteks-förening.

– Svensk Biblioteks-förening föreslog redan i remissvaret om

den nya skollagen att det behövs både tydliga definitioner vad ett skolbibliotek är och att behörighet för och tillgång till skolbibliotekarie ska regleras. Statistiken visar nu att det är helt nödvändigt, fortsätter Lindberg.

– Det saknas fortfarande svar från många skolor. Jag vill tacka de kommuner som lämnat in uppgifter för samtliga skolenheter till KB. Kan Arjeplog, Bollebygd, Dorotea, Eda, Emmaboda, Färjestad, Grästorp, Hörby, Laxå, Ljusnarsberg, Malå, Munkfors, Mönsterås, Norsjö, Nossebro, Ronneby, Stenungsund, Torsås, Vansbro, Vindeln, Åsele och Övertorneå, så kan fler hjälpa till att öka kunskapen om svenska skolelevers tillgång till information och litteratur, avslutar Lindberg.

[Löpande information om KB:s undersökning finns att läsa på deras hemsida \[www.biblioteksstatistik.kb.se\]\(http://www.biblioteksstatistik.kb.se\)](#)

Arvika bibliotek i fokus

Sveriges Radios Romanpris delades ut i direktsändning från Arvika bibliotek. Katarina Kristoffersson, chef på biblioteket, var värd för arrangementet och genomförde ett program under en hel vecka. Svensk Biblioteks-förening frågade Katarina hur det har gått och vilka erfarenheter biblioteket vill dela med sig av:

– Arrangementet blev en angelägenhet för hela Arvika och i publiken fanns naturligtvis många av våra låntagare, men också många politiker och tjänstemän från kommunledningen. Vi upplevde det också som mycket positivt att Kristian Lundberg vann eftersom hans böcker har engagerat oss som läsare och nu kommer vi med all säkerhet att ha en läsecirkel om "Och allt skall vara kärlek" och kanske även "Yarden".

– En erfarenhet som man kan ta med sig är att den här typen av arrangemang får ett större genomslag på en mindre ort än i en storstad och att det sätter biblioteket på kartan i kommunen, även hos politiker och kommunledning. Det blir ett ökat intresse för det arbete som vi på biblioteket gör med skönlitteratur, tex ett större intresse för läseciklar. Det är viktigt att ha hela personalen med sig, att alla känner sig delaktiga, det är bra för den interna sammanhållningen och arbetsmiljön.

FOTO: RIKSDAGEN

Miljöpartiet skärper sin bibliotekspolitik

Miljöpartiet kommer att ta fram en rapport om bibliotekens roll och vilken politik den kräver. Det berättade riksdagsledamoten **Tina Ehn** vid ett seminarium om *Framtidens bibliotek* som partiet arrangerade den 28 mars.

Enligt Tina Ehn, Miljöpartiets ledamot i kulturutskottet, ska Miljöpartiets kommande rapport användas dels internt i partiet, dels som ett led i partiets övergripande ambition att träffa 250 000 människor för att diskutera politik och ge dem en möjlighet att påverka miljöpartiets politik.

På seminariet talade **Jenny Lindberg**, forskare vid Bibliotekshögskolan i Borås om framtidens bibliotekarie, och **Karin Sundström**, utvecklingsledare vid Regionbibliotek Stockholm, om framtidens bibliotek.

Jenny Lindberg betonade vikten av att biblioteksutbildningarna är vetenskapligt förankrade och knyter an till relevant forskning. Detta stämmer väl överens med hur studenterna och de nyexaminerade bibliotekarierna ser på sitt utbildningsbehov. Hon talade också om biblioteket som en miljövänlig och långsiktigt hållbar institution, såväl ekonomiskt som socialt. Biblioteken har störst värde för de som har svårt att ta sig dit, framför allt barn, äldre, funktionsnedsatta och i viss mån flyktingar.

Karin Sundström berättade om folkbibliotekens tradition och vana av att ha beredskap för nya former av medier. Hon menade att biblioteken arbetar med det som händer i samhället och rör sig i tiden, utan att alltid ha formellt uppdrag att göra så, till exempel när det gäller integration och social inkludering. Samtidigt efterlyste hon nationell samordning av såväl praktiska frågor som mer teoretiska och principiella förhållningssätt. Hon menade till exempel att det är absurt att varje enskild kommun ska sluta avtal med förlagen om inköp av e-böcker.

VÄLKOMNA TILL ÅRSMÖTET!

Svensk Biblioteksförerings årsmöte
hålls måndag 7 maj i Norrköping.

Plats: Louis de Geer Konsert & Kongress

Tid: 16.30

Årsredovisning och årsmöteshandlingar
finns att ladda ner på föreningens
hemsida.

Kalendarium

Maila info till kalendariet: se@biblioteksforeningen.org
för vidare info se: www.biblioteksforeningen.org

7–9 maj, 2012 Norrköping

[Biblioteksdagarna 2012](#)

Arr: Svensk Biblioteksförering
Program och anmälän:
www.biblioteksdagarna.se

22–23 maj, 2012 Malmö

[Axiell BOOK-IT Användarmöte 2012](#)

Axiell hälsar dig varmt välkommen till Axiells
BOOK-IT Användarmöte 2012. Den 22–23 maj
fyller vi Sankt Gertrud Konferens gemytliga
lokaler i Malmö med inspiration och skapar
en mötesplats för alla BOOK-IT- och Arena-
användare.

Möjligheter: Workshoparna kommer att inne-
hålla intressanta diskussioner och möjlighet
att få ta del av nyheter, andras erfarenheter
och upplevelser. Den välbesökta utställning
kommer som vanligt att finnas på plats och ge
dig möjlighet att testa våra produkter. Upple-
velser: Passa på att se en bit av Malmö, när du
ändå är där. Följ med på en tur på kanalen med
"Rundan", som visar Malmö från ett annat per-
spektiv. Inspiration: Andra höjdpunkter under
dagarna är ju naturligtvis alla fantastiska före-
läsare. Inspiratören Eva Funck, Pamela Schultz
Nybacka som talar om "Bokonomi" och Barbro
Roos är bara några av dem som kommer att vara
på plats.

Mer information: www.axiell.se

24–25 maj 2012 Umeå

[Personarkiven i en ny tid](#)

En konferens som riktar sig till verksamma
inom kulturarvssektorn med angränsande
forskningsområden. Intresset för personhis-
toria är större idag än på mycket länge, nya
användare med nya perspektiv och behov söker
sig till arkivens samlingar. Samtidigt föränd-
ras arkiven själva, nya samhällsgrupper blir
producenter av arkiv, digitala leveranser i en

mångfald format kräver andra kompetenser.
Behovet av kunskapsspridning inom området
är därför stort. Konferensen anordnas av Umeå
universitetsbibliotek i samarbete med Uppsala
universitetsbibliotek.

Mer information: www.ub.umu.se

24–25 maj, 2012 Falun

[Innovation & tradition](#)

– framtidens sjukhusbibliotek med 100 år i
backspegeln.

Alla som är intresserade av frågor som rör sjuk-
husbiblioteksverksamhet är välkomna till en
konferens som blickar både framåt och bakåt –
från patientbibliotek till medicinska kunskaps-
förmedlare. Programmet innehåller trendspan-
ning, gruppdiskussioner, en pinfärs utredning
om sjukhusbibliotekens roll i den offentliga
bibliotekssektorn och mycket mer. Föreningen
Sveriges sjukhusbibliotekschefer, Falu lasarets
bibliotek och informationscentral samt Svensk
Biblioteksförering står som arrangörer.

Kontakt: helena.rudberg@dll.se

Plats: Föreläsningssalen, Falu lasarett, Falun.

Program och anmälän:

www.biblioteksforeningen.org

24–25 maj, Vimmerby

[Till en del kommer jultomten och till en del bara fattigvården](#)

Vimmerby bibliotek, Regionbibliotek/Region-
förbundet i Kalmar län, Astrid Lindgrens Näs,
Astrid Lindgren-sällskapet, Svenska barnboks-
institutet i samverkan med Litteraturpriset till
Astrid Lindgrens minne inbjuder till:

"Till en del folk kommer jultomten och till en del
bara fattigvården" om politik och barnböcker
& politik i barnböcker i Astrid Lindgrens Vim-
merby.

Mer information:

www.vimmerby.se/biblioteket

11–17 augusti, 2012 Helsingfors

[78th IFLA General Conference and Assembly](#)

World Library and Information Congress : 78th
IFLA General Conference and Assembly
Congress theme: Libraries Now! – Inspiring,
Surprising, Empowering
Arrangör: IFLA

Mer information:

<http://conference.ifla.org/ifla78>

17–18 augusti, 2012 Tallinn

[Beyond libraries – subject metadata in the digital environment and semantic web](#)

IFLA Satellite Post-Conference. The conference
will explore the role of different kinds of subject
metadata in the digital environment and the
semantic web, in libraries and beyond libraries.
The digital environment creates new opportuni-
ties and new challenges for subject access. How
could we take advantage of the new opportuni-
ties and how can we handle the challenges?

Arrangör: IFLA Classification and Indexing
Section och National Library of Estonia

Mer information:

<http://www.nlib.ee/tallinnsatellite>

FLYTTA UT

Sommaren är en tid då många flyttar ut - ut i trädgården, ut till stugan, ut till föräldrarna eller som för 19-åringen som flyttar ut för gott för att skapa något eget. Det är också då som de flesta av oss har mer tid att njuta av allt det som inte hunnits med under året - som att läsa till exempel.

Med Meröppet kan bibliotekets dörrar alltid "stå öppna" - redo för det där infallet när barnen somnat eller när regnet skapat en liten lucka i ute-schemat.

Vill du veta mer om vad det Meröppna biblioteket kan göra för dig, besökaren och samhället? Då kan du flytta ut med oss under Biblioteksdagarna den 7-9 maj och Bokmässan i höst. Givetvis kan du också alltid höra av dig eller gå in på www.axiell.se/meroppet för att läsa mer.